

Promise

Bijbels denken over gezondheid 36ste jaargang januari 2020

In dit nummer:

o.a. Radicale therapie; Abortus en de morele wet; Tucht is heilzaam en onmisbaar!

Radicale Therapie

Inleiding

Er is veel leegloop in onze kerken. Het christelijk geloof is vaak volkomen weggedrukt in de marge van de samenleving. Secularisatie en individualisering gaan gepaard met een onbegrensde vrijheid. Volgens velen is geloven te gemakkelijk. Het kost niets meer. Men hoeft er niets voor te doen. We gaan iedere zondag naar de kerk, maar hoe zit het met de praktijk van ons dagelijkse leven? Durven we nog verantwoordelijkheid tegenover God, elkaar en de medemens op te brengen?

Dietrich Bonhoeffer

Dietrich Bonhoeffer maakte een verschil tussen goedkope en kostbare genade. Goedkope genade is genade die vergeving benadrukt zonder van de zondaar iets te vragen. Geen bekering, geen discipline, geen bereidheid om lijden op zich te nemen ook niet terwille van de gemeenschap. Eigenlijk staat genade dan in dienst van de zonde. Alles kan bij het oude blijven. Genade doet immers alles. Maar, aldus Bonhoeffer, waarin verschilt het leven van een christen dan van dat van de rest van de wereld? Op 9 april 1945 werd het verschil duidelijk, toen Bonhoeffer in Flossenburg werd opgehangen door de Nazi's (1). In de pastorale praktijk is een geestelijk veranderingsproces essentieel voor gedrags-

veranderingen. In dit artikel wil ik enkele bijbelse grondslagen benoemen voor een heilzame, radicale therapie. Het gaat vooral om het transformatieproces van de innerlijke mens naar de nieuwe mens in Christus. Wat is nodig om die 'nieuwe mens' aan te doen? Ik maak gebruik van een aantal stappen die dr. Kurt Blatter in zijn door stichting Promise vertaalde boek aangeeft (2).

Rechtvaardiging door het geloof

Een voor mij centraal Bijbelhoofdstuk is Romeinen 3, waarin Paulus duidelijk maakt dat wij door het geloof in Jezus Christus door genade toegang hebben tot een eeuwig leven, een eeuwige verbondenheid met Hem. Paulus besluit in vs. 28 zijn redden met: "Wij komen dus tot de slotsom dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt zonder werken van de wet".

Geloof en werken

Vaak worden geloof en werken tegen elkaar uitgespeeld. Ze zijn echter onlosmakelijk met elkaar verbonden. In Hebrreeën 11:1 staat dat het geloof een vaste grond is van de dingen die men hoopt en een bewijs van zaken die men niet ziet. Vervolgens worden in dit hoofdstuk van veel geloofsgetuigen getuigd hoe ze door hun geloof tot actief handelen gekomen zijn. Uit geloof volgt een handelen naar geloof. Jacobus verwoordt het in hoofd-

stuk 3 in vs. 20 als volgt: "U gelooft dat God één is en daar doet u goed aan. Maar ook de demonen geloven dit, en zij sidderen. Maar wilt u weten, o nietig mens dat het geloof zonder de werken dood is?" En vs. 26: "Want zoals het lichaam zonder geest dood is, zo is ook het geloof zonder werken dood".

De toetssteen van het geloof

Let wel, er wordt niet beweerd dat als we gelovig zijn, we volmaakt in ons handelen (moeten) zijn, maar dat een geloof in Christus zichtbaar wordt in ons handelen, onze werken, dat is het 'aandoen' van de nieuwe mens. Dat is de toetssteen van ons geloof. Het is overigens niet zo dat alle werken, zelfs met alle goede bedoelingen, de werken zijn die in deze Schriftgedeelten bedoeld worden.

Werken uit geloof zijn werken die God in ons werkt en waarin Hij onze wil stimuleert door in geloof toe te stemmen en Zijn werken te doen. Lees bijvoorbeeld in Filippenzen 2: 12b-14b: "werk aan uw eigen zaligheid met vrees en beven, want het is God, Die in u werkt zowel het willen als het werken, naar Zijn welbehagen. Doe alle dingen zonder morren en meningsverschillen".

Beslissing

Er zijn 4 punten die van belang zijn bij

Theo-logie is een Woord VAN God

het nemen van een juiste beslissing om te komen tot een bijbels veranderingsproces. Allereerst: hoe staan we tegenover theologie? Theologie is een samengesteld woord. Theos = God en Logos= Woord/mening. Ook is het van groot belang hoe we deze relatie tussen Woord en God zien. Is het een woord over God, of een Woord van God. Deze twee mogelijkheden vragen om een bewuste keuze.

Als men kiest voor het Woord van God, dan moet men ook Gods woorden over Zichzelf serieus nemen, namelijk dat God een God van liefde, een almachtig, een alwetend en een heilig God is, die genadig en barmhartig is. Het derde punt is dat God van Zichzelf zegt dat Hij een God van orde is. En ten slotte, heel wezenlijk, het 4e punt: "Wil ik me werkelijk onder Gods heerschappij stellen?".

Twee voorwaarden voor werkzaam geloof

In principe kan werkzaam geloof actief zijn, als er aan twee essentiële voorwaarden is voldaan.

Allereerst moeten de oude niet-bijbelse verhoudingen en gewoonten en maatstaven als verkeerd en negatief onderkend en erkend worden, en dat moet tot het inzicht leiden dat er nieuwe bijbelse

verhoudingen nodig zijn. Dit vereist een bijbels denken wat ik het 'maar' van het geloof noem.

Het 'maar' van het geloof

Het 'maar' van het geloof doelt op een gezindheid die indruist tegen datgene wat we gewoonlijk van nature denken en doen. Een bijbels fundament vinden we in: Efeze 4:22-24: "Dat u, wat betreft de vroegere levenswandel, de oude mens aflegt, die ten gronde gaat door de misleidende begeerten".

Romeinen 12:2: "En wordt niet aan deze wereld gelijkvormig, maar wordt innerlijk veranderd door de vernieuwing van uw gezindheid om te kunnen onderscheiden wat de goede, welbehaglijke en volmaakte wil van God is".

Hier wordt klip en klaar vastgesteld dat verandering van gezindheid een duidelijke beslissing van de wil inhoudt. We zullen dit besluit van de wil nog wat verder uitwerken.

Leerproces

Het genoemde wilsbesluit is het resultaat van een leerproces. In Kolossenzen 1:10 staat: "Zodat u wandelt op een wijze de Heere waardig, Hem in alles behaagt, in elk goed werk vrucht draagt en groeit in

de kennis van God". Kennis en leerprocessen hebben een gemeenschappelijk doel, namelijk Jezus Christus Zelf (3).

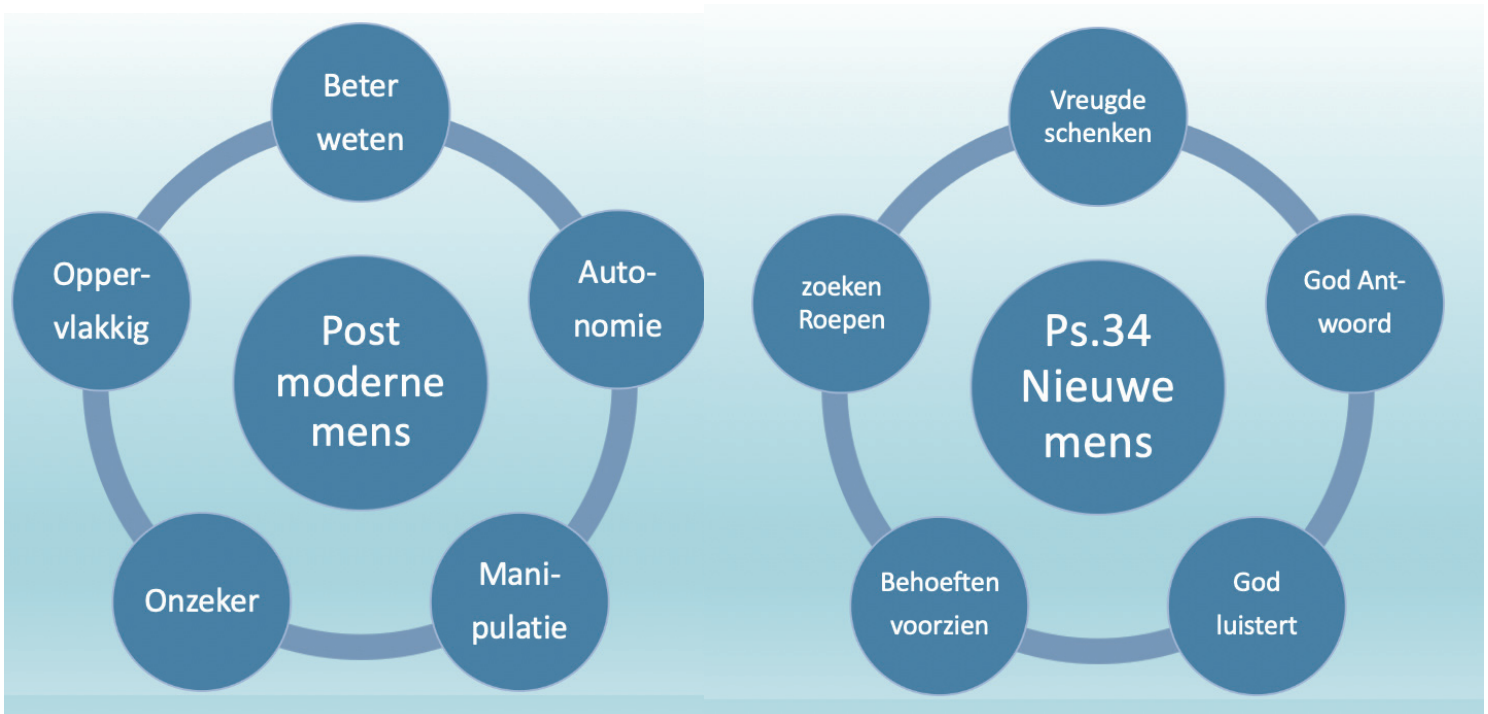
Relatie met God

Als de mens in aanmerking wil komen voor een werkend geloof, heeft hij een bewuste, persoonlijke relatie met God nodig. In het volgende schema wordt de toestand beschreven van de mens die zich niet voegt naar de heerschappij van God. Hij is als het ware in zijn 'eigen wereld' ingekapseld. Over het algemeen houdt de mens zich in zijn 'eigen wereld' bezig met futiliteiten en is hij vol ongeduld. Bovendien laat hij zich door allerlei informatie manipuleren en wordt daardoor onzeker en wantrouwend.

Hij houdt vast aan het idee dat het doel van het leven zelfverwerkelijking is, geworteld in een absolute autonomie die zijn eigen inzichten en denkbeelden (lijken te) bevestigen. Dit vasthouden aan eigen vooronderstellingen leidt tot een 'beter' weten, dat wordt overgebracht op geloofsvragen en gaat zo als 'eigen theologie' functioneren.

Psalm 34

Volgens Psalm 34 zal God een zoekend mens antwoorden. Hij zal de zoekende en gelovige mens vrede schenken en degene die God en Zijn hulp aanroept (ver)horen en in alle geestelijke behoeften voorzien bij hen die Hem vrezen, en die zich onder Zijn heerschappij stellen. "Mijn God zal u, overeenkomstig Zijn rijkdom, voorzien van alles wat u nodig hebt, in heerlijkheid, door Christus Jezus" (Filippenzen 4:19).

Geloofspraktijk

Vaak is er een geweldige kloof tussen de 'theorie' van het geloof en de praktijk. Zolang het bij een theoretische geloofshouding (verstandelijke kennis) blijft, gebeurt er in de regel meestal niets. Er is een van harte bereidwilligheid nodig voor de uitvoering van een daad "En weest daders van het Woord en niet alleen hoorders. Anders bedriegt u uzelf" (Jakobus 1: 22). De benodigde bereidwilligheid om ja te zeggen tot praktisch handelen, wordt vaak door beschadiging van de ziel (trauma's en tekorten) verhinderd.

Opgeven eigen leven

Een belangrijk bijbels therapeutisch thema is sterven. Op grond van een existentiële behoefte en uit angst voor de dood, zowel als onzekerheid over wat er na de dood gebeurt, beoordeelt de natuurlijke mens het sterven over het algemeen als negatief. De bijbelse waardering over het sterven is echter over het algemeen positief:

Teksten over sterven. (Opgeven van de 'oude mens')

- 2 Korinthe 4:11 - "Want wij die leven, worden voortdurend aan de dood overgegeven om Jezus wil", opdat ook het leven van Jezus openbaar wordt in ons sterfelijk vlees".
- 2 Korinthe 5:15 - "En Hij is voor allen gestorven, opdat zij die leven, niet meer voor zichzelf zouden leven, maar voor Hem die voor hen gestorven en opgewekt is".
- Galaten 2:20 - "Ik ben met Christus gekruisigd, en niet meer ik leef, maar Christus leeft in mij en voor zover ik nu in het vlees leef, leef ik door het geloof in de Zoon van God".
- Handelingen 20:24 - "Ik acht mijn leven niet kostbaar voor mezelf, opdat ik mijn loop met blijdschap mag volbrengen, evenals de bediening die ik van de Heere Jezus ontvangen heb".
- Handelingen 21:13 - "Toen antwoordde Paulus: "Wat doet u nu dat u huilt en mijn hart week maakt, want ik voor mij ben bereid niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven in Jeruzalem voor de naam van de Here Jezus".
- 1 Korinthe 15:31b - "Ik sterf elke dag".

Het feit dat ieder mens eenmaal fysiek moet sterven, is een onweerlegbaar feit. De Bijbel leert ons echter dat er ook volgens geestelijke criteria ook sprake is van een dagelijks sterven en wel met een grote therapeutische werking. Dit moet wel:

- a) intellectueel/theoretisch bevestigd worden.
- b) permanent en praktisch in ons leven voltrokken worden.

Geestelijk stervensproces

Waar gaat het om bij dit (geestelijke) stervensproces? Het gaat erom dat we ten langen leste bereid zijn onze veelvuldige aanspraken op dingen en onze eigen vooronderstellingen op te geven. Deze aanspraken op rechten zijn vaak eisen die ten grondslag liggen van agressie en ongeremde lusten en begeerten. Deze eisen zijn een drijfveer voor agressie/libido en vormen de 'motor' van de innerlijke energie.

Ze verstoren de intermenselijke verhoudingen omdat de naaste, of de levenspartner of een ander mens, meestal overvraagd is of wordt. Vanuit die optiek bevatten alle menselijke eisen een min of meer verwoestende kracht, een feit dat in de seculiere psychologie allang bekend is

Dit principe en het feit dat God van mensen houdt, en niet wil dat mensen elkaar door hun egoïsme verwoesten, is van groot belang. De veelvoudige stoornissen in de intermenselijke betrekkingen worden gezien vanuit de eigenlijke oorzaken.

Voorwaarde is dat de mens zijn aanspraken:

- a) erkent en onderkent;
- b) opgeeft, dat wil zeggen, eraan wil 'sterven'. Het Woord van God is daar duidelijk over. Efeze 4:22,23 zegt: "dat u de oude mens aflegt, die ten gronde gaat door de misleidende begeerten en dat u vernieuwd wordt door de geest van uw denken".

Daarmee wordt ook bedoeld dat we de oude mens met zijn dwingende aanspraken moeten afleggen. Het wordt nu wel duidelijk dat we dit stervensproces steeds in ons leven moeten toelaten. Hierdoor wordt de verwoestende kracht en de bijbels geziene geestelijke onvruchtbaarheid in het leven van de mens overwonnen.

Absolute eisen opgeven

Als we iets afweten van ontwikkelingspsychologie, dan herkennen we hier het principe van lustbevrediging en het doorzetten van eigen wil, net als bij een klein kind of een zuigeling. Dit wordt in het verdere leven alleen nog maar versterkt. Veranderen houdt echter altijd in dat het erkennen van een theoretisch standpunt in de praktijk in een daad moet worden omgezet.

Vandaar de gerechtvaardigde vraag: "Hoe wordt nu in het leven van een mens het sterven in praktijk gebracht?" We moeten wel zeggen dat de fundamentele lichamelijke en psychische behoeften, zolang ze niet ontaarden in absolute eisen, als van God gegeven zijn, legitiem zijn en

op vervulling wachten. In het volgende schema zien we dat daar waar de mens in geestelijke-psychisch en lichamelijke opzicht fundamenteel tekort komt, er over het algemeen ernstige klachten kunnen ontstaan (Tekort-syndroom). De meeste eisen van het 'ik' kunnen echter als niet legitiem beoordeeld worden, omdat ze oorzaak zijn van verwoestende krachten in het intermenselijke verkeer. Dit wordt ook door veel seculiere wetenschappers beweerd.

Aanspraken van het 'ik'

Aanspraken van het 'ik' zijn bijvoorbeeld: Altijd zijn rechten willen 'verzilveren'. Wie herkent dit niet bij zichzelf? Dit kunnen gewoonten worden die op de oude natuur van de mens inspelen, en zij belichamen vaak het reactieve (vaak spontane) handelen van mensen. Net als de eisen van het 'ik' hebben de gewoonten invloed op het denken en de denkpatronen (= gezindheid van denken - Grieks: nous).

Het bijbels therapeutische sterven richt zich zoals gezegd op de eisen van het ik. Daar waar het sterven werkelijk plaats vindt, ontstaat eveneens een ander denkpatroon. Zo'n concreet anders en nieuw denken leidt tot handelen, tot actie, die overeenkomt met de nieuwe natuur die de Heilige Geest ons gegeven heeft.

Loslaten en overgeven

Hieronder volgen enkele richtlijnen om het dagelijkse sterven in praktijk te brengen. Deze ommekeer bestaat in de regel uit 2 fasen, namelijk:

a) De eerste stap tot verandering kan heel praktisch met Loslaten omschreven worden. Als ik bijvoorbeeld de mensen waarop ik een claim leg, vrijgeef, of als ik

Gebed, Gehoorzaamheid en Vertrouwen

in een zaak mijn eis mijn bezitsclaim kan loslaten.

b) De tweede stap in het stervensproces kan omschreven worden met het woord Overgeven. Als mijn kind volwassen is, geef ik de verantwoording en de verplichting tot bescherming bewust over aan God. Het gaat hierbij in feite om een teruggeven van diegene die door God aan ons is toevertrouwd en op wie we in wezen absoluut geen recht hebben of bezitten.

Beide fasen spelen zich af in gebed, en vereisen een geloofshouding van gehoorzaamheid en vertrouwen tegelijk. De therapeutische resultaten, die voortkomen uit zo'n houding, zijn steeds weer verbazingwekkend en verheugend omdat in het algemeen de uitwerking van subject naar object gelijktijdig volgt.

Waterdoop

Omdat de mens kennelijk zeer vergeetachtig is, wordt in een bijbelse therapie steeds weer informatie gegeven over de stand van zaken. God herinnert ons in Zijn grote liefde steeds weer aan fundamentele dingen. De doop in de naam van Jezus Christus is bijvoorbeeld zo'n fundamenteel gegeven. De waterdoop symboliseert zo mooi dat de dopeling zijn oude leven wil afleggen en laten begraven om voortaan met en voor Christus te leven. Daaraan herinnert Paulus de Romeinen in hoofd-

stuk 6:3 - "Of weet gij niet, dat wij allen die in Christus Jezus gedoopt zijn, in zijn dood gedoopt zijn?" Dit vers zegt niets nieuws, maar het moet ons steeds weer in herinnering brengen dat het bijbelse feit dat we in de doop met Hem voor eens en voor altijd aan onszelf gestorven zijn.

Praktische navolging (Lukas 9:23)

Een bijbels therapeutische werking vindt alleen plaats in en door praktische navolging. De Schrift onderscheidt verschillende criteria.

Eerste criterium

Iedere navolging is vrijwillig en moet vrijwillig blijven. Maar is niet vrijblijvend! Het hoogste goed in de mens is en blijft zijn vrijheid van beslissingen. Of ik iets wil of zelfs niet wil, is uiteraard een uiterst private aangelegenheid van ieder menselijk individu, die in staat is zijn verstand te gebruiken.

Het besluit om te volgen moet steeds bewust genomen worden, net als bij gebed. Bijvoorbeeld: "Heer, ik wil... en Heer, ik wil dit of dat niet meer". In Marcus 8:34 zegt Jezus: "Wie Mij volgen wil, ..." Voor het geval de mens besluit tot navolging, dan gaat hij onvoorwaardelijk in op twee goddelijke voorwaarden die de echtheid van zijn wil voortdurend beproeven: wat wil ik wél en wat niet.

Tweede criterium

"die verloochene zichzelf". De zelfovergave is een deel van het stervensproces en kan als geloofshouding als volgt beschreven worden:

"U, God, mag van mij alles hebben en over alles beschikken". (Bijvoorbeeld: mijn ogen (probleemorgaan als informatieontvanger), mijn tong (probleemorgaan als informatiezender), mijn gemoed, mijn gevoelens (probleemgebied als bijzondere zwakke plek en ontvangstorgaan voor beschadigingen), mijn denken (probleemorgaan dat vaak verdraaid en verward is) mijn wil (probleemorgaan volgens pathologie van de wil), mijn tijd (probleemgebied dat nooit ideaal is) enz..

Derde criterium

"en neme zijn kruis op". De zelfaanvaarding is eveneens een deel van het stervensproces dat zeer vaak tegen onze

Aanvechting (Jacobus 4: 7,8)

7 Weersta de duivel.

HALT! Ik wil niet !

In de Naam van Jezus: Ga weg, want er staat geschreven.....

8 Nadert tot God

Heer Help! Dank U Heer, dat U....

gevoelens en eigen denken ingaat. De zwakheden en moeilijke punten, net zoals de tekorten in onze behoeften, moeten we als belangrijkste 'kruis opnemen', en daarvoor heeft men bijzondere genade nodig. Dit vereist een grote mate van 'anders denken' en overgave van vooronderstellingen.

Deze zelfaanvaarding kan men eveneens in een gebed kenbaar maken. "Dank U Heer, voor mijn persoonlijke omstandigheden" (aanvaarding van de tekorten). Dank U Heer, dat U me zo geweldig geschapen heeft (erkenning van de door zonde ontstane zwakheden, wat niet hetzelfde is als het goedkeuren van zwakheid).

Vierde criterium

De eerste drie criteria zijn voorwaarden dat ik God werkelijk kan navolgen. Gezien het grote belang van Jezus' woorden willen we het gedeelte van Lukas 9:23 nogmaals citeren: "Als iemand achter Mij wil komen, moet hij zichzelf verloochenen, zijn kruis dagelijks opnemen en Mij volgen".

Pas dan is navolging mogelijk. Dit navolgen van Jezus wordt gefundeerd op geloof, vertrouwen en lofprijzing. Het navolgen van Jezus wordt voor een deel gedragen door de belangrijke goddelijke beloften.

Daarom is dr. Blatter begonnen met de psychisch zieke mensen dagelijks een bijbels woord mee te geven, afhankelijk van wat hun innerlijk het meest nodig heeft (in positieve of negatieve zin) of

waardoor ze het meest 'bewogen' waren. Zo krijgt men na een aantal weken een schrift met 'persoonlijke woorden' uit de Bijbel, die dikwijls diep in het gevoel een stempel drukken.

Aanvechting (Verzoeking)

Werken door geloof heeft ook altijd te maken met aanvechtingen, die mensen overkomen en die een grote nood kunnen zijn. Deze aanvechtingen liggen in principe vaak op het terrein van de zwakke plekken van mensen. Ze kunnen een heel leven lang duren, omdat zwakheid voor een deel ook structureel is. Aan de hand van twee voorbeelden van vaak voorkomende aanvechtingen in het geloof willen we deze bijbelse therapiebeginselen verduidelijken:

"Ik ben niets waard, God trekt anderen voor" en

"Ondanks mijn geloof in Jezus Christus, ga ik verloren, omdat ik de zonde tegen

de Heilige Geest begaan heb". Het voorbeeld voor het therapeutische principe is Christus in Zijn verzoeking in de woestijn (Mattheus 4 en Lukas 4).

Wat de Here Jezus hier deed, is een goed voorbeeld voor iedere gelovige en we zijn verstandig als we Zijn spoor volgen. In Jakobus 4: 7, 8 staat:

a) "Onderwerp u dan aan God. Bied weerstand aan de duivel en hij zal van u wegvluchten".

b) "Nadert tot God, en Hij zal tot u naderen".

Weerstand

Het eerste element van de aanvechting is weerstand, waardoor ik niet wil ingaan op de argumenten van de aanvechting, net zoals Christus doet: Halt, hier ga ik niet op in ... dat betekent: Ik wil helemaal niet op de inhoud van deze aanvechting ingaan

en me hiermee bezighouden. Het is een duidelijke, onmiskenbare houding, die zich zeer wel onderscheidt van die van Eva, want zij ging wél in op wat de slang zei: "God heeft zeker wel gezegd ..". en zij kwam in een dialoog terecht. We kennen de gevolgen!

In de Naam van Jezus

In de tweede plaats kan ik me op Jezus Christus en Zijn reactie op de boze bezinnen en mij net als Hij op duidelijke wijze op de Bijbel beroepen: . "In de Naam van Jezus Christus, ga weg, want er staat geschreven ...". De volgende Bijbelgedeelten geven steeds tegenargumenten in geval van een verzoeking.

Bij "Ik ben niets waard", zeg ik tegen satan: "Er staat geschreven dat ik kostbaar ben in de ogen van God" (Jesaja 43:4). Ook in het geval van de tweede verzoeking (Ondanks mijn geloof in Jezus Christus ga ik eeuwig verloren, omdat ik de zonde tegen de Heilige Geest begaan heb) kan ik zeggen:

"Er staat geschreven: Wij dan, gerechtvaardigd uit het geloof, hebben vrede met God, door onze Here Jezus Christus" (Romeinen 5:1). Deze houding beantwoordt aan de bijbelse voorwaarden en zal als deze wordt ingenomen, leiden tot een versterking van de innerlijke mens en bescherming bieden voor de langzaam insluipende twijfel.

Nader tot God

God weet precies dat de verzoeker terug zal keren en wel met versterking. Daarop sluit het volgende vers aan met de vlucht naar God: "Nadert tot God, en Hij zal tot u naderen" (Jakobus 4:8).

Dit tot God naderen kan bijvoorbeeld een hulproep vanuit het hart van iemand zijn, die in het nauw is gedreven, en die van zichzelf weet dat hij de volgende sterkere aanval van de boze niet uit eigen kracht kan weerstaan. "Here, help ..." (Mattheus 14:30b). Tegelijk worden dankbaar de bijbelse tegenargumenten geciteerd: "Dank U, Heer dat ik in Uw ogen waardevol ben, ook als alle mensen mij verachten en ook als ik mezelf steeds weer afwijs en veracht". Of: "Dank U wel Vader dat het geloof in de Here Jezus genoeg is, zodat ik voor U gerechtvaardigd ben". (Efeze 2:8-10).

Zelfaanvaarding

In de dagelijkse gesprekstherapie maken we steeds mee hoe vaak verkeerde, eigen gedachten over zelfaanvaarding en genade in Jezus Christus debet zijn aan de totstandkoming van zware depres-

OVERWINNING

Als je vergeten en verwaarloosd wordt. Als je steeds weer achtergesteld wordt. En als je dan buigt en dan de Heer dankt in je hart voor alle beledigingen en vernederingen.

Dat is overwinning!

Als het goede dat je doet of wilt doen belasterd wordt en je verlangens doorkruist worden. Als men tegen je eigen smaak ingaat, je raad in de wind slaat en je mening belachelijk maakt, en je verdraagt alles in liefde en geduld.

Dat is overwinning!

Als ieder voedsel je om 't even blijft, als je met iedere kleding, ieder klimaat, ieder gezelschap en levensinstelling, iedere eenzaamheid, waarin de Heer je leidt, tevreden bent.

Dat is overwinning!

Als je iedere ontstemming, iedere klacht, iedere onregelmatigheid en slordigheid bij anderen, waaraan je zelf geen schuld hebt, kunt verdragen, Zonder je eraan te ergeren.

Dat is overwinning!

Als je iedere domheid, verdraaiing, geestelijke ongevoeligheid, iedere tegenspraak van zondaren, iedere vervolging tegemoet kunt treden en je dit alles kunt verdragen, zoals Jezus alles verdroeg.

Dat is overwinning!

Als je er niet op uit bent, jezelf of je werk in gesprekken ter sprake te brengen of naar erkenning te vissen, als het je in diepste wezen goed is om onbekend te blijven.

Dat is overwinning!

sies of deze verergeren. Het is daarom van zeer groot therapeutisch belang het wezen en de bedoeling van verzoeken en aanvechtingen bij psychische klachten te onderzoeken en er rekening mee te houden.

Overwinning in de sport

De overwinnaar in een bokswedstrijd of in de Tour de France wordt meestal gezien als een supermens, een ster, een idool die de voorpagina's van de krant haalt. Televisieuitzendingen worden aantrekkelijker door hun aanwezigheid, en ook de reclame speelt handig in op deze naamsbekendheid.

Zo gaat het echter niet in de geestelijke wereld, waar ook sprake is van nederlagen en overwinningen (1 Johannes 5:4; 2 Korinthe 2:14; 1 Korinthe 15:57; Psalm 84:8, Job 17:4).

Overwinning in geloof

Overwinning in het geloof uit zich juist in omgekeerde (reciproke) richting. Het gedicht hiernaast is van een onbekende auteur, het illustreert deze omdraaiing van waarden.

Zo kan een overwinning leiden tot vernieuwing en beleving van het geloofsleven. Wat de hele wereld als een nederlaag ziet, ziet de Bijbel als een overwinning! Vernedering, onbegrip, deemoed, worden veranderd in een overwinning (God geeft de nederige genade: 1Petrus 5:5).

Natuurlijk houdt dit niet in dat we alles over onze kant moeten laten gaan. Essentieel is echter altijd pas op situaties reageren vanuit 'de nieuwe mens' als we het bij de Heer gebracht hebben en van Hem en door Hem te reageren op een situatie. (1Korinthe1:23, 24, 2Korinthe 12:9,10) Vrucht dragen door te sterven, ontvangen door weg te geven. Dat is vernieuwing die gebaseerd is op menselijke zwakheid.

Gods eeuwigheidsdoelen

Ter illustratie van deze waarheden een gedeelte van het bijbelse dagboek van Christa von Viebahn: "God heeft eeuwigheidsdoelen voor ons leven. Wij daarentegen wensen dat God ons succes geeft met alles waar we dagelijks mee bezig zijn. Dit moet een keer botsen met elkaar: onze kortzichtigheid met Christus' eeuwige doelen.

We kunnen de manier waarop God met ons omgaat, niet met ons beperkte verstand begrijpen. Voor ons denken en piekeren zijn er dan vaak tegenstrijdigheden die ons innerlijk verwarren. Soms horen we zeggen: "Is dat nou Gods liefde,

“Ik ben gekomen opdat u leven en overvloed hebt”

afliegen en de nieuwe mens aandoen (Efeze 4:24). Als teken en getuigenis bestaat de doop in de naam van Jezus (Romeinen 6:3).

Wedergeboorte

Gelijktijdig zal hij, nadat de oude mens, het oude denken en de oude mentaliteit is afgelegd, ook geestelijk wedergeboren worden en opstaan. Vanaf nu leeft en wandelt de gelovige mens in de hemel, dat wil zeggen, hij houdt zich ook steeds meer en vooral bezig met geestelijke dingen en hun geestelijke realiteit. Het doelgerichte denken concentreert zich steeds meer op de geestelijke realiteiten, zonder dat hij zich geheel van de aarde losmaakt.

Hoe ver een mens in dit proces moet gaan en wil gaan, hangt af van de individuele geloofsbeleving. Zo zijn er steeds weer mensen die alles op de wereld opgeven en achter zich laten om zich geheel aan het Goddelijke toe te wijden (monniken, kluizenaars en mystici). Hoewel Christus 'gebalanceerd' in de aardse en geestelijke realiteit leefde, werd Hij aangezet Zijn einddoel van motieven en handelingen van Zijn leven geheel op de geestelijke realiteit te richten.

Dit einddoel maakt het mogelijk dat gebouwd kan worden vanuit een ander gezichtsveld. "Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zoekt de dingen die boven zijn, waar Christus is, gezeten aan de rechterhand Gods. Bedenkt de dingen die boven zijn, niet die op de aarde zijn" (Kolossenzen 3:1-3).

Het principe van de ordening

Bijbels-therapeutische richtlijnen zijn doordrongen van het ordeprincipe van God. Voor veel psychisch lijdende mensen zijn deze grote lijnen uitgewist en bestaan niet meer. Vaak worden mensen dan meer geleefd, passief gedreven door een koortsachtige carrière en prestatiedrang of zakelijke dwang die te veel van hen vraagt. Ze zijn slaven van hun eigen driften en laten zich door het leven leiden. Ze worden geleefd in plaats van dat ze leven.

Een actieve levensinstelling, in het besef van het bestaan van goddelijke ordeningsprincipes in het leven hebben

een geheel ander resultaat. Het is een belangrijk middel in eigen hand tegen de steeds groter wordende overspannenheid en/of berusting.

God heeft ieder mens een verstand en een mogelijkheid van denken gegeven, en natuurlijk moeten we deze wonderlijke instrumenten onder de leiding van Gods Geest voortdurend gebruiken.

Als Jezus zegt: "Ik ben gekomen opdat u leven en overvloed hebt", dan richt deze uitspraak zich vooral op de kwaliteit van

het meest van ons gevraagd. Juist in de intermenselijke verhoudingen heeft het passief geleefd worden een verwoestende uitwerking. Ook bij christenen ontstaat hier vaak een onherstelbare schade. De veel voorkomende scheidingen, ook bij christenen, zijn duidelijke signalen hiervan!

Dagplanning

Therapeutisch bezien is het bijhouden van een week/dagplanning van waarde gebelken. Al naar gelang de situatie (getrouwd, met of zonder kinderen, niet getrouwd), steeds zullen de genoemde deelterreinen een verschillende prioriteit hebben. De verschillende items kunnen systematisch, al naar gelang de individuele situatie, ingepland worden.

Hierin moet bewust ook ruimte voor vrije tijd gepland worden.

Prioriteit= Belangrijkheid Autoriteitsprincipe

1 Ik-----Bijbel, gebed-----God

Ad1 : Onderwerpt u aan God

2 Ik--geest, ziel, lichaam- Echtgenoot

Ad2 : Vrouwen weest u man onderdanig. Mannen heb uw vrouw lief als uzelf.

3 Ik - -eenheid met twee----Kinderen

Ad3 : Kinderen gehoorzaamt uw ouders. Vaders prikkelt uw kinderen niet

4 Ik ----in liefde-medemens---Werk, Kerk

Ad 4: Wat u ook doet, doe het voor de Heer

het leven. God wil dat ondanks alle levensgebeurtenissen onze levenskwaliteit zeer hoog is. Hij wil dat we tevreden en gelukkig leven, ook tijdens de ontberingen en problemen van het leven. Deze tevredenheid komt naar voren als we met overtuiging na iedere dag kunnen zeggen: "Deze dag was de moeite waard!"

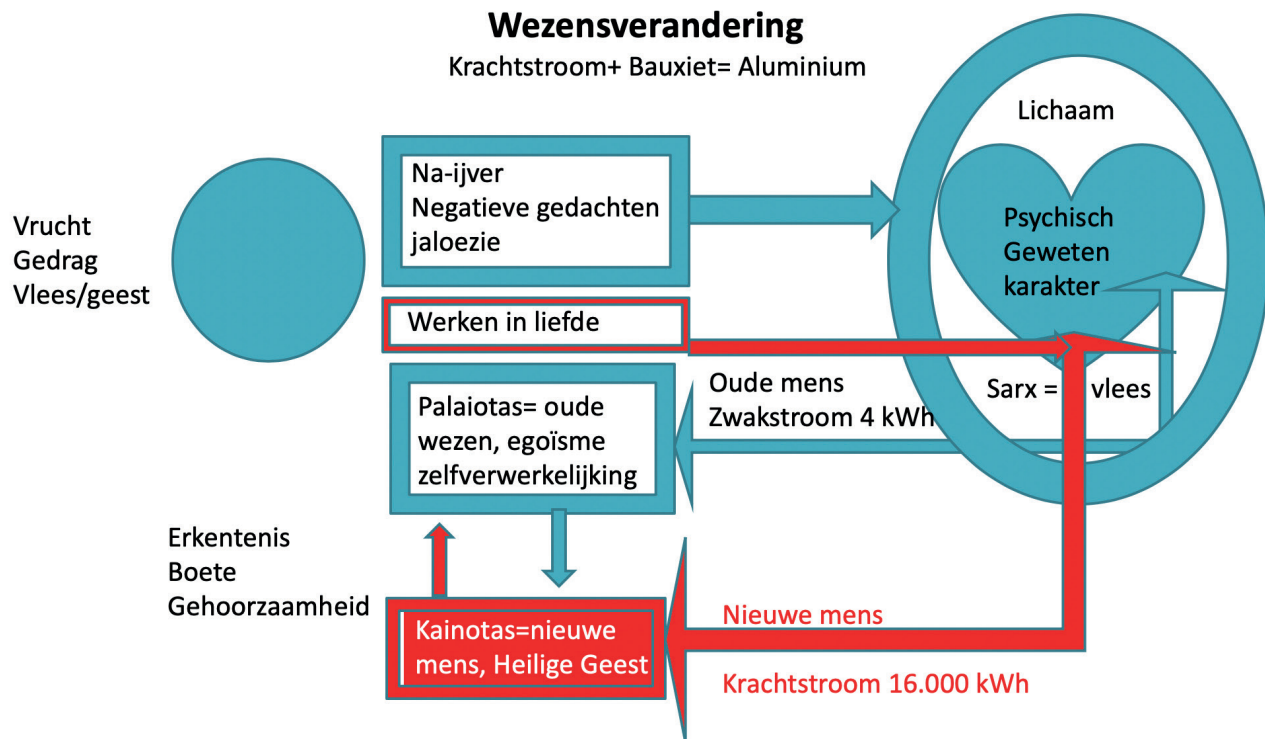
Rentmeesters

Om dit goddelijke doel in ons leven te verwirkelijken, moeten we ons verstand en denken gebruiken. We moeten met de van God gekregen krachten, gezondheid en gaven verstandig omgaan en ze juist gebruiken. Als Christus van goede rentmeesters spreekt, betekent dit ook dat we met onze gaven verstandig en weloverwogen omgaan. Een verstandige omgang met anderen is een bijbelse opdracht voor alle mensen. Misschien wordt er in dit verband, namelijk dat wat zo nauw verbonden is met de aardse realiteit, wel

Dit geldt tegenwoordig heel in het bijzonder voor echtparen met kinderen, waarbij de vrije tijd heel specifiek bij ieder kind moet worden ingevuld. Dit wordt niet bereikt met 'collectieve regels'.

Bemoedigen

In de praktijk ontstaat er bij veel huwelijkspartners snel een gewoontepatroon van irritaties, dat vaak uitmondt in veel gemopper over kleine dingen. Hoeveel verwaarloosde christelijke echtgenotes leven in grote frustratie en snakken 'naar de verlossing van het lichaam'. Steeds weer bewust plannen van tijd voor de ander en steeds weer anderen complimenteren en prijzen voor hun inzet is een onmiskenbare noodzaak. God wil ook dat we voor onszelf een stukje vrije tijd plannen. Hij heeft door Zijn scheppingswerk zoveel moois en geweldigs gemaakt, waarmee Hij ons wil verkwikken en opbouwen. Ook hier moeten we doelbewust voor kiezen.

Hoge levenskwaliteit betekent dus dat de mens vol overtuiging kan zeggen, dat zijn eigen leven de moeite waard is. Het hoogste goed van de mens is andere mensen tot Christus te leiden en hen het Woord van God te leren en hen te onderwijzen (Daniël 12:3). Maar ook overgeestelijkheid heeft zijn prijs, in het bijzonder daar waar achter deze overgeestelijkheid valse motieven staan, zoals het al eerder genoemde prestatieprincipe.

Prioriteiten

Wat betreft prioriteiten, legt God duidelijk enkele zwaartepunten. Deze hebben te maken met de gezamenlijke leefwereld van een mens. God moet op de eerste plaats, en dan de huwelijkspartner, waarbij onder het huwelijk de eenheid van geest, ziel en lichaam verstaan wordt. Op de derde plaats volgen de kinderen, waarbij eenheid in het huwelijk de belangrijkste voorwaarde is voor een zeer gezegende kinderopvoeding. Op de vierde plaats staan werk, gemeente en de veelvoudige relatievormen met medemensen. Een omkeer of verandering van deze prioriteit heeft vaak een ziekmakende uitwerking.

De wet van de stroom: zwakstroom/krachtstroom

Onder dit begrip kunnen we misschien wel het belangrijkste therapeutische principe van de Bijbel samenvatten. We hebben steeds opgemerkt dat de Bijbel ons wijst op een omschakeling naar een nieuw 'paradigma'. Ja, de Bijbel roept

ons daartoe op! Dit nieuwe programma heeft dan ook vaak andere resultaten tot doel. Ze worden in de Schrift vrucht van de Heilige Geest genoemd. Deze negenvoudige vrucht is zo revolutionair dat ze definitieve antwoorden geven op diep menselijke problemen zoals agressie, haat, liefdeloosheid etc..

Werkzame Heilige Geest

De wetenschappelijke reguliere psychologie heeft hier ook al op gewezen (Selg, Mitscherlich, Scharfetter). Jammer genoeg komen deze vruchtaspecten bij christenen steeds minder tot zijn recht en daardoor wordt in deze tijd de helende kracht van Gods Woord steeds meer miskend of vergeten. Iedereen die vernieuwd is door de Heilige Geest heeft de mogelijkheid op krachtstroom over te schakelen. De vrucht van de Geest wordt in de volgende afbeelding vergeleken met de productie van aluminium.

Bauxiet als delfstof voor aluminium wordt in bovenstaand schema vergeleken met de menselijke zwakte. Zoals zwakte iets onaangenaams, lelijks en niets bijzonder is, zo is ook bauxiet een grondstof zonder veel schoonheid of bijzonderheid. Bauxiet is modder, aarde, iets heel gewoons. Toch ligt juist in dit smerige materiaal de mogelijkheid aluminium, een felbegeerd en bewonderd lichtmetaal, te vervaardigen.

Krachtstroom

Een krachtstroom van ongeveer 16.000

kWh energie is nodig om een ton aluminium te vervaardigen. Als we dit gaan proberen met een zwakstroom van bijvoorbeeld 4 kWh, dan moeten we vaststellen dat er niets verandert. Bauxiet blijft bauxiet. De energie is zwak en heeft een hogere energievorm als krachtstroom nodig.

Deze analogie brengt ons tot de conclusie dat de vruchten van de Heilige Geest (aluminium) alleen door geestelijke krachtstroom (kracht van God) te verkrijgen is en dat hiervoor het belangrijkste benodigde basismateriaal de zwakte van de mens is (bauxiet).

“Mijn genade is u genoeg want de kracht openbaart zich eerst ten volle in zwakte” (2 Korintiërs 12:9).

Schakelplaats

De schakelplaats ligt tussen de beide polen, namelijk de oude mens (Palaiotas) en de nieuwe mens (Kainotas). Omschakeling vindt plaats door erkenning van fouten, boete en gehoorzaamheid. Hier wordt het eerder genoemde 'Maar van het geloof' werkzaam.

De resultaten van de zwakstroomkring zijn: eerzucht, jaloezie, negatieve gedachten, afwijzing, agressie etc.. Daarentegen bewerkt de krachtstroomkring juist datgene wat veel hedendaagse psychologen en therapeuten wel willen, maar niet bereiken, omdat ze de voorwaarde en noodzaak van de krachtstroom (kracht van God) niet kennen. We beleven steeds weer de wonderbaarlijke werking

van het principe, daar waar mensen die krachtbron van God, die buiten de mens is (zolang de Geest niet inwonend is) willen vragen. Of in het geval van inwoning van de Heilige Geest, dat we steeds weer op deze kracht over willen schakelen.

Beperkte kennis

Een ander belangrijk criterium voor bijbelse therapie is het feit dat kennis altijd maar ten dele is. Dit kan ons beschermen voor een aanmatigende zelfverheffing. Naar bijbels voorbeeld onderwijzen houdt altijd in dat de leraar, de therapeut, zich bewust is van deze beperking en zich niet verheft boven andere mensen. Kennis en ervaring (praktijk) zijn volgens de Bijbel aan de liefde van God gebonden.

“Al ware het, dat ik profetische gaven had en alle geheimenissen en alles wat te weten is, wist...maar ik had de liefde niet, ik ware niets” (1 Korinthe 13:2). Filippenzen 1:9 toont ons duidelijk dat kennis steeds beperkt blijft en Paulus merkt zelfs op dat hij een zware ziekte mee droeg, zodat hij zich niet verheffen zou, vanwege de grote openbaringen (2 Korinthe 12:7).

Voor God is het belangrijk dat we iedere kennis die we bezitten of nieuw ontvangen in ervaring omzetten. Alleen kennis in de praktijk beleefd, geeft als resultaat een vrucht. Daarom formuleert Paulus het aldus: "Ik bid, dat uw liefde nog steeds meer overvloedig mag zijn in helder inzicht (hogere kennis) en alle ervaring".

Gymnazo= Oefenen

Hoe reëel de Bijbel in zijn therapeutische uitspraken is, zien we in het feit dat we niet bij de eenmaal gepraktiseerde kennis moeten blijven staan. De Bijbel geeft precies aan dat het nodig is deze nieuwe gedragsprincipes, normen en programma's net zo lang te oefenen, totdat het in alle levenssectoren een gewoonte geworden is. Vaak echter maken we in geestelijke dingen ons er veel te gemakkelijk van af en stellen we ons tevreden met een eenmalige ervaring van het nieuwe programma, om daarna weer af te glijden in onze oude normen.

Daarom roept de Bijbel ons op verschillende plaatsen op tot gymnazo (=gymnastiek). Het Griekse woord kan met (in)oefenen, inslijpen vertaald worden (Hebreeën 2:11).

Het is heel interessant dat Paulus steeds weer een vergelijking maakt met topsport en geestelijke principes. Ook wij willen ons beroepen op een voorbeeld in de topsport. De tweevoudige wereldkampioen in kunstrijden op de fiets Markus Maggi werd gevraagd hoe lang hij over een van de moeilijkste oefeningen met

de fiets bezig geweest was. Het antwoord was 10 jaar, dagelijks 4 uur, inclusief twee operaties voor gewrichtsklachten.

Volharding

Een volhardende dagelijkse training van ettelijke uren leidde tot zijn groot succes. Zo is het ook in geestelijke zin. Het nieuwe programma en de nieuwe leefwijze moeten dagelijks volhardend geoefend worden, omdat het niet gemakkelijk en niet vanzelf gaat.

De Bijbel wijst hier op 'het vlees'. Er is een weg om zich steeds weer bewust te maken waar de zwakke plekken zijn en hoe ze overwonnen kunnen worden. Maar ook hier geldt: Zonder beleving geen prijs!

Terugval

Terugval is te vergelijken met het genoemde voorbeeld van de kunstwielrijder Maggi. Er waren blessures, valpartijen die gepaard gingen met pijnen. De topsporter neemt afstand van allerlei excuses om zijn doel te bereiken. Hij neemt de pijn en de blessures op de koop toe als iets wat er gewoon bij hoort.

Zo zijn ook de terugvallen te zien in de voortgaande geestelijke therapie. Onaangename gebeurtenissen in het leven van een mens, maar toch belangrijk omdat we juist daardoor leren waar het bij ons aan mankeert. En vaak, net zoals in de topsport, zijn zulke gebeurtenissen als het ware 'voorgeprogrammeerd', zeker als we onze grenzen en principes verleggen en het beter weten als onze 'Trainer', die precies weet waar de moeilijke punten liggen

en ons draagvermogen kent. Terugvalsituaties die ons in onze loopbaan terugwerpen, zijn vaak gelegenheden om onze situatie te erkennen en ze te vermijden. In Zijn grote lankmoedigheid en liefde erbarmt God Zich over ons, ook bij het terugvallen en bij mislukkingen!

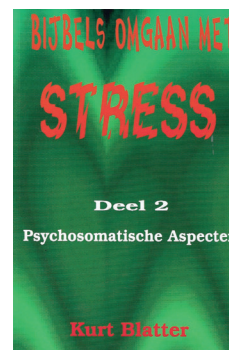
Uit: Dr. Kurt Blatter, Bijbels omgaan met stress Deel 2 Psychosomatische aspecten, hoofdstuk 19.

bewerkt door Gerard Feller. Verkrijgbaar in onze webshop.

Te bestellen via de webshop.

Noten:

- 1 <https://www.katholiek.nl/opinie/sterfhet-christendom-echt-uit-in-nederland/> Prof. dr. Henk Witte is emeritus van de Tilburg School of Catholic Theology.
- 2 Dr. Kurt Blatter, Bijbels omgaan met Stress Deel 2, Psychosomatische aspecten (verkrijgbaar in de webshop).
- 3 Kolossenzen 2:2-3.

Abortus en de morele wet

Inleiding

In onze samenleving beschouwen we een aantal waarheden als vanzelfsprekend. We verklaren dat alle mensen gelijk zijn geschapen, dat ze door hun Schepper bepaalde onvervreembare rechten hebben gekregen, waaronder leven, vrijheid en het nastreven van geluk (1).

De grondleggers van de morele wet, namelijk waarheden die we vanzelfsprekend vinden, hebben begrepen dat onze Schepper bepaalde fundamentele waarheden heeft vastgesteld die gelden voor de gehele mensheid. Hij begiftigde mensen met een bewustzijn, een denkvermogen, een vrije wil en een morele wet die ons speciaal en uniek maakt.

Het is dit laatstgenoemde geschenk, de morele wet, dat ik in detail wil bespreken en toepassen op het onderwerp van abortus. Net zoals we de hand zien van onze Schepper in de complexe werking van elke levende cel (2), zo zien we ook Zijn werk in de morele wet die, zoals Paulus schrijft, geschreven is in ons hart (Rom.2:15).

Wat is die morele wet?

C.S. Lewis vertelt ons in zijn boek *Mere Christianity* (3) dat we allemaal, op elke dag en in talloze omstandigheden, een beroep doen op een norm buiten onszelf, die ons gedrag bepaalt, en ons zegt wat we 'behoren' te doen. Van recentere datum beschrijft J. Budziszewski in zijn boek *What We Can't Not Know* deze morele principes als 'het universele gezonde verstand van de mensheid, evenals de basis van wat we vreemd vinden' (4).

Enkele voorbeelden maken duidelijk wat hij bedoelt. Genocide is slecht en moreel verkeerd. We vinden dat terroristische aanvallen waarbij onschuldige mensen worden gedood, verkeerd zijn. We zijn het er allemaal over eens dat het doden van kinderen zoals de Amorieten in het oude Kanaän deden, verkeerd is.

Trouw, eerlijkheid, moed en aandacht voor het welzijn van anderen zijn morele plichten waarover we het allemaal eens zijn. Dus, zoals u ziet, morele absoluteerden bestaan wel. Ze bestonden zeker ook voor Hippocrates, die abortus in zijn eed verbood. In zijn boek *The Natural Moral Law: The Good after Modernity*, legt Owen Anderson uit hoe filosofen door de

eeuwen heen over dit onderwerp gedacht hebben, hoe iemands geloof in God het begrip van de natuurlijke morele wet beïnvloedt en hoe de ware morele wet alleen gebaseerd kan zijn op het op het zoeken naar het 'hoogste goed', namelijk het leren kennen van God Zelf.

Verantwoordelijkheid van de morele wet

Als we de morele wet toepassen op abortus, worden we geconfronteerd met

het argument dat een vrouw zelf het recht heeft om te kiezen, waarmee men duidelijk wil maken dat ze het recht heeft om te beslissen wat er met haar eigen lichaam gebeurt. Om te toetsen of dit een juiste uitspraak is, moeten we nagaan of het gebaseerd is op een fundamentele menselijke waardigheid en op het uitgangspunt dat we geschapen zijn naar Gods beeld. Als het gaat om rechten, moeten we op dezelfde wijze ook toepassen op het recht van ongeboren baby's.

Rechten en plichten

Maar als we ons beroepen op een recht, hoe zit het dan met de morele verantwoordelijkheid die ermee gepaard gaat? Ja, er is zeker een recht, maar ontslaat dat ons van onze morele verantwoordelijkheid? We kunnen nauwelijks een beroep doen op onze rechten zonder ook op onze verantwoordelijkheden te zien. Welke plichten en verantwoordelijkheden behoren bij een zwangerschap? Als we de zwangerschap zien als onderdeel van een groot plan, laat ons geweten zien dat het ook verantwoordelijkheden met zich meebrengt. Over welke verantwoordelijkheden gaat het? Verantwoordelijkheden ten aanzien van de gemeenschap of in medische zin?

Vier belangrijke aspecten

Als ik hierover nadenk, zie ik vier belangrijke aspecten in de morele wet die van toepassing zijn op abortus. Ik denk dat we het over deze morele aspecten allemaal eens zijn.

1. De gulden regel.

2. De verantwoordelijkheid om kinderen te voeden.

3. De verantwoordelijkheid om onschuldig leven te beschermen als we daartoe in staat zijn.

4. Gij zult niet doden.

1. De gulden regel

In Mattheüs 7:12 vinden we de woorden van Jezus: "Alles dan wat u wilt dat de mensen u doen, doet u hun ook zo, want dat is de Wet en de Profeten".

Toen ik die gulden regel onderzocht, ontdekte ik dat deze in elke religie bestaat. Hier is een voorbeeld uit het Confucianisme: Zi Gong (een discipel van Confucius) vroeg: "Is er een woord waardoor iemand zich gedurende het hele leven kan laten leiden?" De meester antwoordde: "Wat denk je van shu [wederkerigheid]: Leg anderen nooit op wat je niet voor jezelf zou kiezen?" (6).

Stel je voor dat je kijkt naar een echografie van een baby in de baarmoeder. Stel je eens voor dat jij de baby bent en jezelf ziet. Terwijl je toekijkt, steekt een aborteur een canule in de baarmoeder en begint je pijn te doen. Je sterft. Op dat moment verdwijnt alles wie je bent. Al je dromen, ambities, successen en mislukkingen, je gedachten, gevoelens, liefdes en haat, alles verdwijnt, omdat iemand je leven heeft gedood. Je bent beroofd van het leven. Hoe vreselijk! Hoe onrechtvaardig! Dat zou je zelf niet willen. Dat zou je toch voor niemand willen?

2. De verantwoordelijkheid om kinderen op te voeden

Een kind moet worden opgevoed, en deze opvoeding is een continu proces. Het begint in de baarmoeder wanneer de foetus afhankelijk is van zijn of haar moeder, die voor zichzelf moet zorgen en tegelijk alles moet doen wat nodig is voor de groei van de foetus via de baarmoeder en de placenta. Na de geboorte blijft de hulpeloze baby liefde, zorg, voeding en bescherming nodig hebben. Als het kind groeit, heeft hij of zij aanmoediging, begeleiding, discipline en bescherming nodig. Bescherming is een voortdurende taak. Zelfs als kinderen volwassenen zijn, zoeken ze

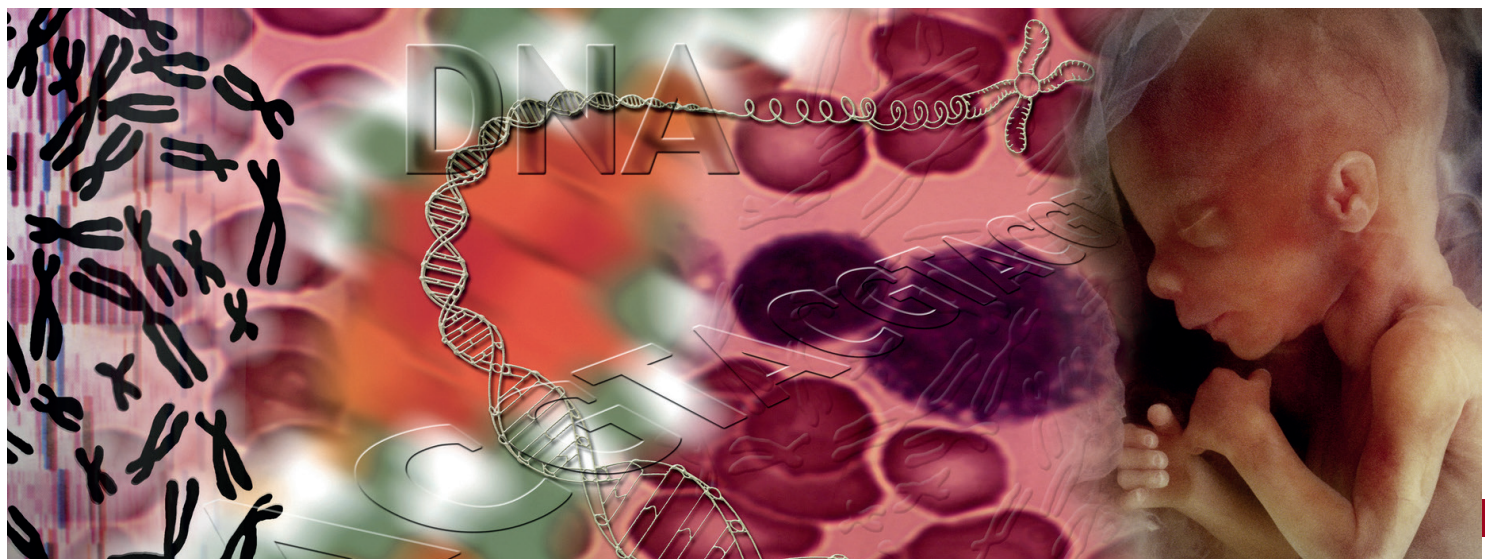
in moeilijke tijden ons op voor hulp en begeleiding. Ik wil de nadruk leggen op de continue taak van verzorging van de ouders. De stelling dat die pas begint op een bepaald moment in de ontwikkeling van de zwangerschap of na de geboorte is willekeurig en ongegrond. De verantwoordelijkheid begint aan het begin van de zwangerschap, zo niet eerder.

3. De verantwoordelijkheid om onschuldig leven te beschermen als we daartoe in staat zijn.

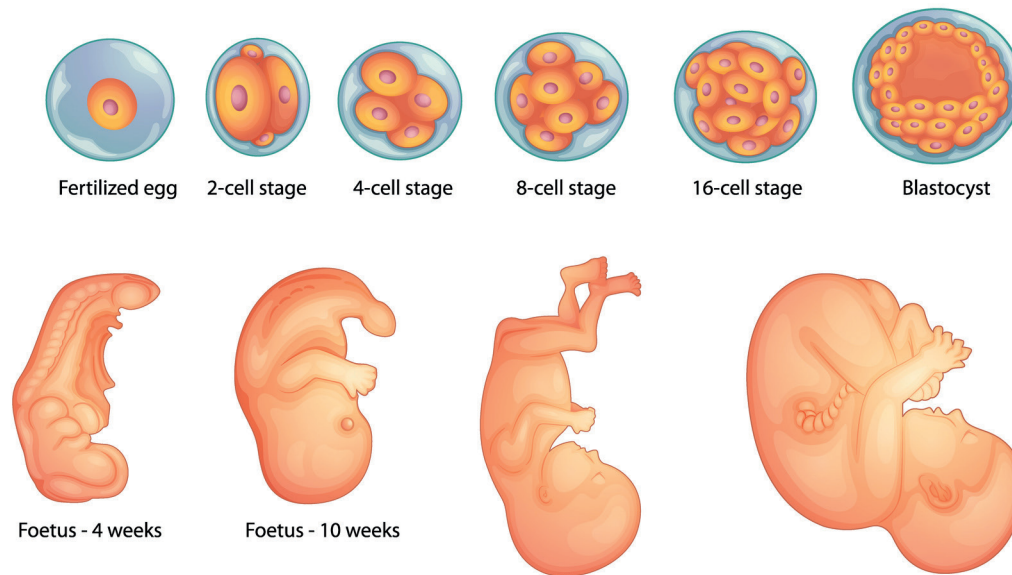
Toen ik in de oorlog met Irak als marinearts in het First Medical Marine bataljon diende, had ik de zorg voor een marinier die door een ontplofte mijn zijn beide benen verloren had. De marinier was onwetend een Iraaks mijnenveld ingelopen en op een mijn gestapt. Hij leefde maar was zwaargewond, hij had veel bloedingen en leed veel pijn. Tot overmaat van ramp was hun eenheid onder vijandelijk vuur gekomen.

Een andere marinier die medische hulp gaf, begaf zich in het mijnenveld om zijn collega te helpen. Hij bereikte hem veilig, maar toen hij neerknielde om zijn wonden te verbinden, zette hij zelf zijn voet op een mijn. De daaropvolgende explosie veroorzaakte ernstige verwondingen, maar beide mannen kwamen levend aan in het medisch hospitaal. Beiden zijn helden die ik in mijn boek beschreven heb, maar de paramedische marinier riskeerde zijn leven om de andere marinier te redden.

Ja, hij was zeker een dappere held, maar van belang is dat hij onder vijandelijk vuur niet in dat mijnenveld gegaan was om moedig te zijn. Zijn motief was om een ander mens te redden en beschermen. Die vorm van moed wordt, geloof ik, in iedere cultuur toegejuicht als een morele deugd. Wanneer een vrouw voor het leven kiest, kan dat een grote opoffering en

Human Embryonic and Foetal Development

moed vergen, maar in feite is het een toepassing van een fundamentele morele deugd.

4. Gij zult niet doden.

Dit verbod uit Exodus 20:13 is een van de tien geboden, en is van fundamentele morele waarde in het joods-christelijke geloof. Het heeft altijd bestaan als een morele wet, zelfs voorafgaand aan de tien geboden zoals we zien in Gods veroordeling van Kaïn voor het vermoorden van zijn broer Abel. Deze wet is zo bekend bij de mensheid, dat we hem ook in andere culturen vinden. Neem bijvoorbeeld dit citaat uit de Summarische code van Ur-Nammu, de oudste bekende wetboekcode: "Als een man een moord pleegt, moet die man worden gedood" (7).

We weten allemaal dat deze wet waar is, maar zoals vaak het geval is met een wet, kennen we uitzonderingen. De meeste mensen accepteren dat het doden uit zelfverdediging of het doden van een onschuldig persoon in oorlogstijd uitzonderingen zijn. Behoort abortus ook tot die uitzonderingen? Nee. Alleen al om het feit dat we de moord van een zoon of dochter gruwelijker vinden dan van een wildvreemde die je bijvoorbeeld in een donker steegje aanvalt.

De intieme relatie met de baby

Het doden van een buitenlandse soldaat in de strijd is heel wat anders dan het doden van iemands moeder of vader. Het vermoorden van een familielid of een lid van een hechte gemeenschap is een niet te tolereren misdaad vanwege de hoge mate van vertrouwen en liefde die in deze relaties voorkomt. Welke

vertrouwende, koesterende relatie kan nu intiemer zijn dan met een baby die in de baarmoeder groeit? Moderne feministen zijn ervan overtuigd dat abortuskeuze het centrale probleem is voor vrouwen van onze tijd, ze argumenteren alsof abortus wordt gedaan uit zelfverdediging. Maar echt, het doden van een aanvaller die bij je thuis heeft ingebroken en die je met een mes bedreigt kan toch niet worden vergeleken met het doden van een onschuldig kind in de moederschoot?

Abortus en emoties

Ik heb van mijn patiënten zo vaak misvattingen gehoord dat ik ben gaan begrijpen dat ook zij met deze fundamentele morele waarheden geconfronteerd worden. Als ik praat met een vrouw wanneer ze in een crisis verkeert en in tranen is (doordat ze zwanger is van een baby die ze niet verwacht had en waarvan ze denkt dat ze om allerlei redenen de zwangerschap niet voort kan zetten) en ik stel haar in zo'n situatie de vraag "Hoe sta je tegenover abortus?", gebeurt er vaak iets opmerkelijks.

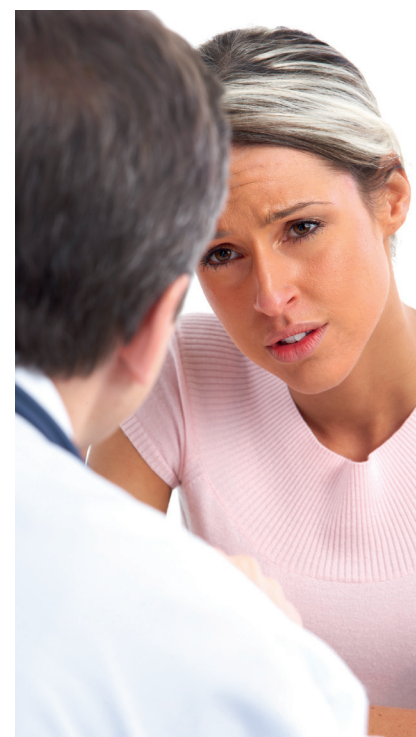
Dan zie ik de uitdrukking op haar gezicht veranderen, en terwijl haar ogen vochtig worden, haar lippen samenpersen en de mondhoeken naar beneden draaien, antwoordt ze: " Nou, ik geloof er niet echt in, maar ... " of ze zegt: "Ik had nooit gedacht dat ik zoiets zou kunnen doen maar.... ". Dan volgen enige redeneringen waarom ze in haar geval denkt dat ze met abortus toch door kan gaan ondanks haar overtuigingen.

Ik denk dat ik hier iets opmerkelijks zie, namelijk een confrontatie met een waarheid van de morele wet voordat deze

wordt weggerationaliseerd. Ik ben tot de conclusie gekomen dat de beslissing tot abortus voor een vrouw heel moeilijk is. Een vrouw, die me weken na haar abortus zag, was in tranen en bedroefd, en vroeg om een kalmerend middel om haar depressie onder controle te houden, vertrouwde me toe: "Ik wilde echt de baby houden!"

Kiezen voor het 'goede'

De filosoof Owen Anderson merkt op dat we in onze zoektocht naar de betekenis voor ons leven een keuze hebben. Als we op zoek zijn naar 'het goede', kunnen we pragmatische vooronderstellingen gebruiken om tot de conclusie te komen dat

we een zo aangenaam en comfortabel menselijk bestaan zoeken, of we kunnen ook een veel hogere standaard zoeken, de 'summum bonum', die God Zelf is (8). Door Hem te kennen, zien we dat Hij liefde is.

Het ultieme voorbeeld van moraliteit

Als we als christen willen weten hoe God over de morele vraag rondom abortus denkt, zullen we het leven en de persoon van Jezus Christus moeten bestuderen. Dan zien we dat Gods liefde zich geopenbaard heeft in het vlees. God is mens geworden en woont onder ons. Zijn liefde is compromisloos, gepassioneerd en bovenal opofferingsgezind. Als we in de Bijbel naar Jezus' leven kijken, zien we dat Hij blinden, zieken en verlamden geneest.

We lezen van Zijn vergevingsgezindheid, terwijl Hij iedere dag rondtrok zonder dat Hij Zijn hoofd ergens te ruste kon neerleggen. Hij onderwees de zaligsprekingen, bestreed hypocrisie en legde geduldig gelijkenissen uit. Bedenk dat Hij de voeten van Zijn discipelen waste en Zich vervolgens overgaf om gekruisigd te worden. En dit laatste deed Hij ten behoeve van de hele mensheid, een ultieme daad van opofferende liefde.

Jezus volgen

Als we ernaar verlangen om God te leren

kennen en Hem door Jezus te volgen, merken we dat we geleidelijk worden getransformeerd om steeds meer op Hem te gaan lijken. We gaan denken en redeneren zoals Jezus, en handelen naar anderen zoals Hij deed, om ons met Zijn mededogen en opofferende liefde uit te strekken naar degenen die pijn hebben of in nood zijn. Dit zijn verlangens die we in ons opvoelen komen als we Hem volgen. Het doel van elke christen is om elke dag meer op Jezus te gaan lijken.

Het toepassen van deze balsem van liefde op een onverwachte zwangerschap verandert iemands vooruitzichten en zienswijze aanzienlijk. Men begint de belangen van het onschuldige en kwetsbare ongeboren kind te overwegen. Men durft met rationele overwegingen de strijd aan te gaan en moedig eigen problemen, twijfels, angsten en zorgen te opzij te zetten vanwege een onbegrensde liefde voor het kind. En op deze manier, en wel na zorgvuldige overweging, kiest een vrouw, een echtpaar, een arts, een gezin, een gemeenschap en misschien een hele natie voor het leven.

Steven Braatz, MD.

Hij is een gecertificeerde Ob-Gyn arts die in Californië woont. Braatz diende als voorzitter van het Ob-Gyn-departement in het Naval Medical Center, San Diego, en diende bij het eerste medische bataljon van het Marine Corps in Somalië en

de oorlog in Irak. Hij is lid van de American Association of Pro-life Obstetricians and Gynaecologists.

Dit artikel verscheen voor het eerst in het Christian Research Journal, volume 41, nummer 1 (2018).

Vertaald door Gerard Feller

Literatuur

1. De onafhankelijkheidsverklaring.
2. Stephen Meyer, *Signature in the Cell* (New York: HarperCollins, 2009).
3. S. Lewis, *Mere Christianity* (New York: HarperOne, 2015), 1-14.
4. Budziszewski, *What we Can't Not Know* (San Francisco: Ignatius Press, 2011), 16.
5. Owen Anderson, *The Natural Moral Law: The Good after Modernity* (New York: Cambridge University Press, 2012), 266-67.
6. Confucius, *Analects 24*, trans. David Hinton, in Henry Epps, *The Universal Golden Rule, A Philosopher Perspective* (CreateSpace Independent Publishing Platform, 2012), 61.
7. Ur-Nammu wetboek, vers 1, beschikbaar op https://www.realhistoryww.com/world_history/ancient/Misc/Sumer/ur_nammu_law.htm.
8. Anderson, *The Natural Moral Law*, 287.

Boekbespreking HOMOSEKSUALITEIT van Philip Nunn

In september j.l. is de herziene en uitgebreide versie van het boek HOMOSEKSUALITEIT. Bijbels-pastorale overwegingen in de 21ste eeuw gepubliceerd.

Met dit boek wil de auteur Philip Nunn drie verschillende groepen christenen aanspreken. In de eerste plaats christenen bemoedigen die een bewogen en liefdevol hart van een herder hebben, ook voor hen die homogevoelens ervaren.

Voorts wil de auteur de verantwoordelijken en leidinggevenden in de gemeente bemoedigen en hen helpen om het Woord van God trouw te onderwijzen met een houding van openheid, liefde, geduld en genade. Hoe zijn we 'zout en licht' in een wereld waarin het steeds moeilijker wordt om een bijbelse visie te hebben over homoseksualiteit zonder gebrandmerkt te worden als liefdeloos, intolerant en homofob?

Ten derde richt Nunn zich ook tot medegelovigen met homoseksuele gevoelens of ervaringen, en die een leven willen leiden in harmonie met de Bijbel op een manier die voor God welbehaglijk is.

De boodschap? Dat er een al begaande en dus begaanbare weg is. Sterker nog, een weg waarop jij, hij of zij kan floreren.

Hoofdstuk 2 en 3

Met name de hoofdstukken 2 en 3 zijn erg actueel en heel bruikbaar - om niet te zeggen: onmisbaar - voor gesprekken over het onderwerp. Nunn noemt 26 argumentaties die worden gebruikt om homoseks en homohuwelijk goed te praten.

Het is verbijsterend om te zien welke absurde redeneringen men soms aanvoert. Je verbaast je erover hoe geraffineerd de boze zelfs gelovigen kan misleiden. Er is veelal sprake van een misplaatste uitleg van Gods Woord.

Op zeer heldere en overtuigende wijze weerlegt Nunn de pertinente onjuistheid

van de argumentaties, die vanwege een vermenging van waarheid en onwaarheid soms waar lijken te zijn. Om een voorbeeld te noemen: voorstanders van het homohuwelijk zeggen, dat in Christus noch man noch vrouw is (Gal. 3:28), en dat een christen dus vrij is om een medechristen lief te hebben en te trouwen, ongeacht het geslacht van de ander. Echter het thema van Gal. 3: 26-29 is helemaal niet huwelijk en seksualiteit, maar redding van de mens. Om gered te worden, maakt het niet uit of je Jood of Griek, slaaf of vrije, man of vrouw bent.

Homohuwelijk

Nog een voorbeeld: voorstanders van het homohuwelijk zeggen dat een kerk pas veilig is voor homo's als homopraxis wordt toegestaan. Echter een kerk is pas echt veilig als men zich van harte onderwerpt aan Gods heilzame Woord. Een gevoel van veiligheid komt niet doordat anderen bepaalde zonden negeren of goedpraten, maar als medegelovigen zoveel van homo's houden dat zij bereid zijn om Gods waarheid te spreken, ook al kan dat soms moeilijk of pijnlijk zijn.

Hoofdstuk 4

Hoofdstuk 4 laat zien hoe God het huwelijk (dat Hij Zelf heeft ingesteld) bedoeld heeft, namelijk een relatie tussen man en vrouw (Gen. 1:27; 2:24). Hun lichamen waren complementair zodat zij zich konden voortplanten.

Jesaja gebruikt de (seksuele) genietingen tussen man en vrouw als een beeld van het genoegen dat God beleeft aan Zijn mensen: "... zoals een bruidegom zich verblijdt over zijn bruid, zo zal uw God Zich over u verblijden". (Jes. 62:5).

Uit het Nieuwe Testament blijkt uit vele teksten (bijv. Matt. 19: 4-6; 1 Kor. 7:2-5, 33,34; Ef. 5:22-25; Kol. 3:18,19; 1 Petr. 3:1-7; 1 Tim. 3:2,8-12; Tit. 1:6) dat het

gaat om een monogame, heteroseksuele huwelijksrelatie tussen man en vrouw.

Hoofdstuk 5

In hoofdstuk 5 gaat Nunn in op diverse teksten die in de discussie over homoseksualiteit worden genoemd, zoals o.a. de gebeurtenissen in Sodom en Gibeon, tempelprostitutie, de ‘tegennatuurlijke’ relaties in Romeinen 1. Hij bespreekt enkele alternatieve zienswijzen die het homohuwelijk willen verdedigen, en weerlegt deze opvattingen.

In enkele gevallen stelt hij voor om bepaalde teksten (bijv. over Sodom en Gibeon, en Deut. 23: 17,18) niet als bewijsvoering tegen het homohuwelijk te gebruiken omdat die door de voorstanders niet als overtuigend worden gezien. Bovendien zijn er genoeg teksten om aan te geven dat een homohuwelijk niet naar Gods wil is. Gedacht kan worden aan bijv. Gen. 1:27 en 2:24; 1 Kor. 6, 1 Tim. 6 en Lev. 18 en 20.

Laatstgenoemde teksten laten zien dat het verbod op homoseks, net als het verbod op incest en seks met dieren, deel uitmaakt van Gods algemene morele standaard voor de mens, en dat het niet slechts gaat over wetten ter bescherming tegen bijv. afgodendienst.

In dit hoofdstuk 5 worden diverse pogingen om o.a. Rom. 1 niet van toepassing

te laten zijn op homohuwelijk, door de auteur weerlegt. Hij concludeert dat alle homoseksuele activiteiten onnatuurlijk zijn, ongeacht de gerichtheid en relationele context, en dat het zonde is, dus niet naar Gods wil. Tenslotte bespreekt hij aan de hand van de teksten 1 Kor. 6: 9-11 en 1 Tim. 1: 9-10 de twee Griekse woorden ‘malakos’ en ‘arsenokoïtes’ en komt hij tot de conclusie dat de twee woorden bevestigen dat God zowel de actieve als de passieve rol binnen homoseksuele gemeenschap afkeurt.

Hoofdstuk 6

Hoofdstuk 6 gaat over de vraag of verandering mogelijk en wenselijk is. Elke verandering die ons dichterbij Gods bedoeling brengt, moet goed en dus wenselijk zijn. Een christen mag daarom aangespoord worden om Gods wil te zoeken en zich ernaar uit te strekken. Afhankelijk van hoe diep de wortels van homoseksuele gevoelens gaan, kan verandering een bepaalde tijd van geestelijke strijd vragen.

Inderdaad kunnen we met gebrokenheid voor God leven en Hem groot maken, maar uiteindelijk wil God onze totale bevrijding en herstel. Men mag zich ontspannen en zonder schuldgevoel uitstrekken naar wat God ten goede voor de mens wil. Overigens kunnen we streven naar genezing van een lichamelijke ziekte niet helemaal vergelijken met het zoeken

naar bevrijding van een gerichtheid of geneigdheid waarbij de dagelijkse keuzen (bijv. wel of niet kijken naar porno) een grote rol spelen.

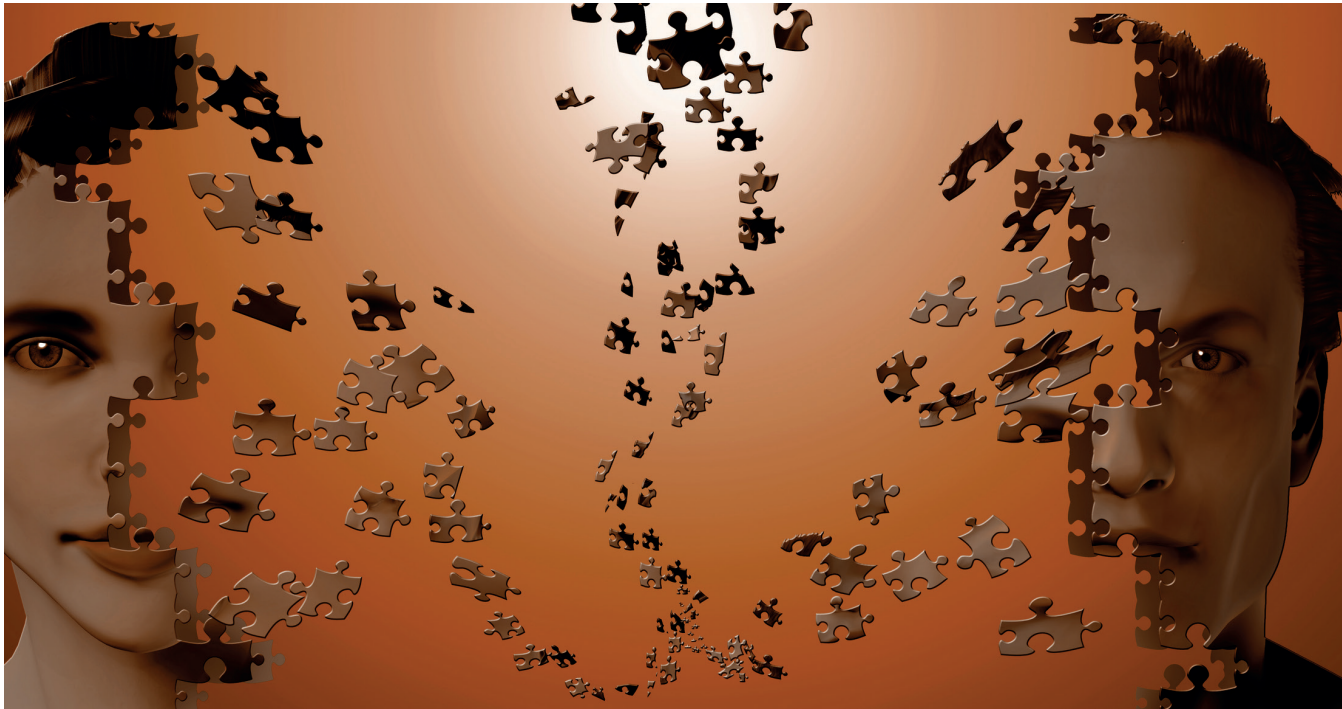
Hoofdstuk 7

In hoofdstuk 7 is ingegaan op identiteit. Maar wat of wie bepaalt dat? Door externe factoren (uiterlijk, werk, bezittingen, wat anderen zeggen) of van binnenuit bepaald (gevoelens, wil) of door wat God van mij vindt? God weet het best wie ik werkelijk ben, en dat bepaalt de essentie van wie ik ben, mijn kernidentiteit, mijn ware identiteit.

Als christen moet en mag je ervoor willen kiezen die te omarmen en je niet te vereenzeligen met een eigenschap van gebrokenheid, bijv. homofiele gevoelens. Daarom is het beter om te zeggen dat je een homo-oriëntatie ervaart in plaats van “ik ben homo”. Iemand die in Christus is, is een nieuwe schepping, het oude is voorbijgegaan, zie alles is nieuw geworden (2 Kor. 5:17). Elke christen mag toelevan naar zijn of haar door God bedoelde kernidentiteit.

Pastoraal

De twee laatste hoofdstukken zijn pastoraal van aard. God houdt van alle mensen, en Zijn liefde strekt zich uit over zowel hetero's als homo's. Niemand hoeft zich verworpen te voelen. Een christen

die gereinigd is door het bloed van Jezus (Joh. 1:9) is een nieuwe schepping en is ertoe geroepen om tot eer van God een ander leven te leiden, en daardoor in deze donkere wereld een licht te zijn.

We zijn geroepen om in liefde de waarheid van het Woord van God door te geven, “de dingen die God goedkeurt aan te moedigen en de dingen die Hij veroordeelt, af te keuren”. Het goede nieuws is dat aan onze strijd met gebrokenheid een einde zal komen.

Het is van groot belang dat de door schuld- en schaamtegevoelens gehinderde broeder of zuster open en op een veilige manier met zijn of haar verhaal kan komen, terwijl wij ondertussen onverminderd vasthouden aan wat Gods Woord zegt. Wij zijn geroepen om te luisteren, medeleven te tonen, verloren schapen te zoeken en gewonde schapen te herstellen.

Gezag Bijbel

Het is noodzakelijk ons aan het gezag van de Bijbel te onderwerpen, want zonder persoonlijke overtuiging, zonder afhanke-

lijkheid van de kracht van de inwonende Heilige Geest, kunnen we geen overwinend christelijk leven leiden. Wij moeten niet bang zijn om elkaar waar nodig een spiegel voor te houden om in liefde de waarheid te spreken.

Ieder mag komen bij Jezus zoals hij of zij is, maar niet om hetzelfde, dus gebroken, te blijven. God houdt zoveel van ons dat Hij heelheid voor ons wil, ook al kunnen barsten en littekens soms zichtbaar blijven.

Het boek (met aan het eind van elk hoofdstuk een aantal vragen om over na te denken) is helder, genuanceerd, evenwichtig en liefdevol geschreven. Een pastorale, maar ook duidelijke benadering vanuit de bijbelse visie op de gebrokenheid van homofilie en homoseksualiteit. Een echte aanrader, om niet te zeggen: must, voor ieder die, hoe dan ook, met het onderwerp homoseksualiteit te maken heeft.

Piet Guijt

Oktober 2019

Philip Nunn

Gegevens:

Titel: HOMOseksualiteit. Bijbels-pastorale overwegingen in de 21ste eeuw.

Aantal pagina's: 174

ISBN: 978-90-79465-25-5; NUR: 707

Prijs: 9,95 euro

Verkrijgbaar via Heart Cry (<https://www.heartcry.nl/webwinkel/boeken/>).

Inhoudsopgave:

Voorwoord

Inleiding

1. Het meningsverschil begrijpen
2. Argumenten voor het 'homohuwelijk'
3. Meer argumenten voor het 'homohuwelijk'
4. Het huwelijk volgens de Bijbel
5. Homoseks: Bijbelse verboden
6. Verandering: Mogelijk? Wenselijk?
7. Identiteit: Wie ben ik?
8. Goed nieuws voor de homo
9. Gezonde pastorale zorg

Conclusie

Bijlagen

(o.a. een selectie van citaten over homoseksualiteit van bekende christelijke auteurs, zoals o.a. C.S. Lewis, T. Keller, J. Piper, J. R.W. Stott).

De dood van de mensheid en een pleidooi voor het leven

Prof. dr. Richard Weikart

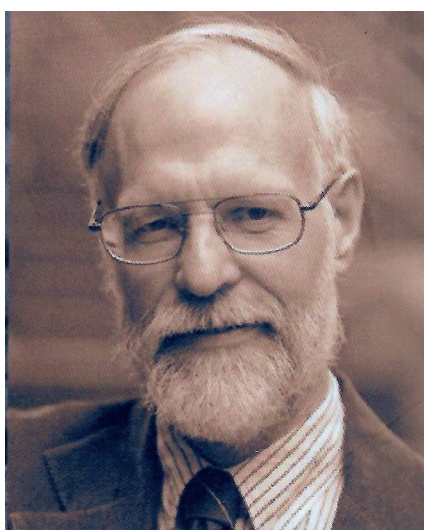
Doet het leven van een mens ertoe? Tegenwoordig denken veel mensen van niet. Daarbij gaat het niet alleen om abortus (dat gezien wordt als een onvervreemdbaar recht), maar ook om het sluipende idee dat gehandicapten eigenlijk geaborteerd hadden moeten worden omdat het 'onproductieve' mensen zijn. Ook gaat het om door de staat gesanctioneerde zelfdoding en om het afdanken van de ouderen die als een te zware belasting op de gezondheidszorg worden gezien.

Auteur en intellectueel historicus Richard Weikart zegt dat het idee dat het menselijk leven intrinsieke waarde heeft, samen met onze christelijke cultuur langzaam aan het uitsterven is. Hij traceert de gevaarlijke trends in het westerse denken die zouden kunnen leiden tot wat hij 'de dood van de mensheid' noemt. In dit schokkende boek toont dr. Weikart aan:

(1) waarom ideeën die gebruikt werden om genocide te rechtvaardigen en om mensen uit te hongeren en gedwongen te steriliseren, weer populair zijn; (2) hoe moord gerechtvaardigd was - en zal worden - als iets wat biologisch of sociaal gedetermineerd is; (3) waarom 'mensenrechten' spoedig tot het verleden kunnen behoren; (4) hoe de amorele technologische vooruitgang het idee van morele menselijke vooruitgang heeft ingehaald; (5) waarom 'dierenrechten' niets te maken hebben met vriendelijk en zorgzaam zijn voor dieren, maar alles met het verlagen van de mens; en (6) waarom de dingen die wij voor lief nemen, overblijfselen van onze christelijke erfenis zoals een verbod op infanticide (kindermoord), ook snel verleden tijd kunnen zijn.

Lang geleden herinnerde filosoof Richard Weaver ons eraan dat 'ideeën gevolgen hebben'. Die gevolgen, zo legt Richard Weikart uit, komen ons duur te staan en kunnen echt beangstigend zijn.

Richard Weikart is hoogleraar moderne Europese geschiedenis aan de California State University (Stanislaus) en hoofdmedewerker aan het Centrum voor Wetenschap en Cultuur van het Discovery Institute. Hij heeft verschillende academische artikelen geschreven en naast dit boek nog vijf andere boeken, waaronder 'From Darwin to Hitler', 'Evolutionary Ethics', 'Ethics and Racism in Germany', en 'Hitlers Religion'. Hij was te zien in verschillende documentaires, waaronder 'Expelled: No intelligence Allowed'. Zijn werk verscheen niet alleen in academische tijdschriften, maar werd ook gepubliceerd en besproken in de Washington Post, de Philadelphia Inquirer, de National Review, Christianity Today, World Magazine, Break Point, Citizen, en in verschillende radioprogramma's en andere media.

'De dood van de mensheid en een pleidooi voor het leven'

door Richard Weikart,

met een voorwoord van Russell DiSilvestro, universitair hoofddocent filosofie aan de California

430 pagina's ISBN 978 94 91 706 82 0.

Prijs: 24,- euro

Uitgeverij Maatkamp, Zelhem

www.uitgeverijmaatkamp.nl

Aanbeveling

Professor Weikart schrijft dat voor veel vooraanstaande westerse intellectuelen het idee dat mensen geschapen zijn naar Gods beeld en dus van onmetelijke waarde zijn en bepaalde onvervreembare rechten hebben, volledig heeft afgedaan.

Weikart laat de geestelijke armoede zien van de filosofieën die de joods-christelijke wereldbeschouwing verwerpen maar die wel blijven vasthouden aan enkele overblijfselen van de joods-christelijke moraal die zij zeggen te verachten - en hij maakt duidelijk hoe het christelijk geloof op unieke wijze een antwoord geeft op vragen rond zingeving, moraal en waardigheid. Zijn boek zal u ontvuchteren en uitdagen.'

Ravi Zacharias,

spreker en auteur van Why Jesus? Rediscovering His Truth in an Age of Mass Marketed Spirituality en andere boeken.

Tucht is heilzaam en onmisbaar!

Inhoud

1. Inleiding
  2. Wat is tucht?
  3. Negatieve associaties
  4. Wat zegt de Bijbel over het doel van tucht?
  5. Tucht betreffende dwaalleringen
  6. Wat zijn belemmeringen om tucht toe te passen in de gemeente?
    - a. Bij de gemeenteleden
    - b. Bij de gemeenteleiding
  7. Praktijk. Waarvoor oppassen?
  8. Uiterste vorm van tucht
  9. Motieven
  10. Tot slot
- Literatuur

1. Inleiding

Buiten de kerk (bijv. bij voetbal, verkeersregels etc.) vinden we tucht normaal, maar in onze tijd vindt men tucht in de kerk vaak bijna een vies woord. Men heeft er allerlei negatieve associaties bij. Maar toch spreekt de Bijbel er duidelijk over. We zullen in dit artikel nagaan wat het grote belang en het doel is van tucht.

Want juist in de kerk is tucht van levensbelang! Het is zelfs onmisbaar voor het goed functioneren van een Bijbelgetrouwe gemeente, want het gaat om de heiligheid van de gemeente. We mogen medegelovigen niet in hun zonden laten, maar de zonde aan het licht brengen en de ander helpen weer in de nabijheid van God te komen.

2. Wat is tucht?

Het woord tucht is afgeleid van het woord 'tjgen', dat 'trekken' betekent, wat nog doorklinkt in de uitdrukking: geboren en getogen (opgevoed). Het gaat dus niet om afstoten maar om aantrekken. Het heeft dan helemaal geen negatieve gevoelswaarde (1). Ook al klinkt (het toepassen van) tucht streng en (be)straffend, de bedoeling is om iemand die vanwege misleiding of ongehoorzaamheid het spoor kwijt is geraakt, weer op het rechte spoor te helpen.

Door tucht worden we de goede kant op getrokken om de weg van Jezus terug te vinden (11). Tucht is dus zorgen voor zielen die niet meer gericht zijn op de Goede Herder (15). Uit het kadertje met enkele Bijbelteksten over tucht blijkt de positieve uitwerking ervan. Alles wat God zegt of doet, is uit liefde en zorg voor Zijn kinderen en om hen dichtbij Hem te trekken opdat wij een gelukkig leven zouden kunnen leiden.

Paideia

Het Griekse zelfstandige naamwoord 'paideia' betekent: opvoeding (denk aan 'pedagoog'), opleiding, tuchtiging, bestrafing. Het Griekse werkwoord 'paideuo' betekent: opvoeden, opleiden, trainen, corrigeren, bestraffen, kastijden. Het kan dus zowel een positieve als negatieve betekenis hebben of krijgen. Dat het woord 'paideuo' zowel straffen (negatieve invulling) als opvoeden (positieve invul-

ling) kan betekenen, wijst op een zekere verwantschap, namelijk dat niet alleen straffen als iets naars wordt ervaren, maar dat ook opvoeding ondergaan moeite en inspanning kost en niet altijd als prettig wordt beleefd.

Tuchtigen is opvoeden

In dit verband kunnen we denken aan Hebr. 12, waar wordt gesproken over 'tucht' en 'tuchtigen' wat als negatief overkomt, maar men kan ook steeds lezen: opvoeding en opvoeden. "Mijn zoon, acht de tuchtiging des Heren niet gering, en verslap niet, als u door Hem bestraft wordt, want wie Hij liefheeft, tuchtigt de Here, en Hij kastijdt iedere zoon, die Hij aanneemt".

Opvoeding als Gods zonen

"Als tuchtiging hebt u dit te dragen: God behandelt u als zonen. Want is er wel een zoon, die door zijn vader niet getuchtigd wordt? Blijft u echter vrij van de tuchtiging, welke allen ondergaan hebben, dan bent u bastaards, en geen zonen.

Voorts, de tuchtiging van onze vaders naar het vlees hebben wij ondergaan en wij zagen tegen hen op; zullen wij ons dan niet nog veel meer onderwerpen aan de Vader der geesten, en leven?

Want zij hebben ons voor korte tijd naar hun beste weten getuchtigd, maar Hij doet het tot ons nut, opdat wij deel verkrijgen aan zijn heiligheid.

Want alle tucht schijnt op het ogenblik zelf geen vreugde, maar smart te brengen,

Enkele Bijbelteksten over tucht en tuchtigen

- Job 5:17b - Versmaad de tucht van de Almachtige niet.
- Spr. 1:7 - De vreze des HEREN is het begin der kennis; de dwazen verachten wijsheid en tucht.
- Spr. 4:1 - Hoort, zonen, de tucht van een vader, en weest opmerkzaam, om inzicht te verkrijgen.
- Spr. 4:13 - Houd vast aan de tucht, laat haar niet los, bewaar haar, want zij is uw leven.
- Spr. 5:12 - Hoe heb ik de tucht kunnen haten en heeft mijn hart de vermaning kunnen versmaden?
- Spr. 6:23 - Want het gebod is een lamp en de onderwijzing een licht, de vermaningen van de tucht zijn een weg ten leven,
- Spr. 12:1 - Wie tucht liefheeft, heeft kennis lief; maar wie terechtwijzing haat, is dom.
- Spr. 13:1 - Een wijs zoon laat zich tuchtigen door zijn vader, maar een spotter luistert niet naar berisping.
- Spr. 13:24 - Wie zijn roede spaart, haat zijn zoon; maar wie hem liefheeft, tuchtigt hem reeds vroeg.
- Spr. 15:5 - De dwaas versmaadt de tucht van zijn vader, maar wie de terechtwijzing ter harte neemt, is verstandig.
- Spr. 15:32 - Wie de tucht in de wind slaat, veracht zijn leven; maar wie naar terechtwijzing luistert, verkrijgt verstand.
- Jer. 6:8 - Laat u tuchtigen, Jeruzalem, opdat Ik Mij niet van u losrukke, opdat Ik u niet make tot een woestenij, een onbewoond land!
- Ef. 6:4 - En gij, Vaders, verbitert uw kinderen niet, maar voedt hen op in de tucht en in de terechtwijzing des Heren.
- Hebr. 12:6 - Want wie Hij liefheeft, tuchtigt de Here, en Hij kastijdt iedere zoon, die Hij aanneemt.
- Hebr. 12:11 - Want alle tucht schijnt op het ogenblik zelf geen vreugde, maar smart te brengen, doch later brengt zij hun, die erdoor geoefend zijn, een vreedzame vrucht, die bestaat in gerechtigheid.

doch later brengt zij hun, die erdoor geoefend zijn, een vreedzame vrucht, die bestaat in gerechtigheid” (Hebr. 12: 5 t/m 11).

Blijdschap door tucht

Tucht in algemene zin is groeibevorderend, stimulerend, namelijk opvoeden om God te leren kennen zoals Hij is, waardoor vrede en blijdschap ontstaat, en je zo onder indruk van Hem gaat komen dat je niets anders kan en wil dan je in Hem verheugen en Hem aanbidden. Dan leef je tot Zijn eer omdat anderen door jouw houding God gaan zien.

Zelfdiscipline

Tucht betreft niet alleen anderen, maar kan ook worden gezien als zelftucht en/of discipline. Sporters leven jarenlang gedisciplineerd om de top te bereiken. Deze prestaties gaan hand in hand met een leven van zelfbeheersing en matigheid (1 Kor. 9:25) (15).

Dat kan men ook toepassen op het geestelijke leven, waarbij de gelovigen zich in een leven van zelfbeheersing toewijden aan de Heer om op die manier een diepere relatie met Hem te krijgen en daardoor tot zegen van de omgeving te kunnen zijn. Paulus zegt in 1 Kor. 9:27: “..ik tuchtig mijn lichaam en houd het in bedwang, om niet, na anderen gepredikt te hebben, wellicht zelf afgewezen te worden”. In onderwijs en prediking zal daar aandacht en ruimte voor moeten zijn. Bij

discipline moeten we dus niet denken aan het drillen van de ‘manschappen’ om ze in het gareel te houden, maar om de louterende werking in persoonlijke levens van mensen.

Want in het Nederlandse woord ‘discipline’ is ook het woord ‘discipel’ terug te vinden, dus het volgeling zijn van Jezus.

Discipline is de kunst van discipelschap

Discipline is dan de kunst van het discipelschap, waarbij Christus in het middelpunt staat en waarin Hij ons voorgaat, ons onderwijzend en liefdevol terechtwijzend. In die zin is tucht op en top zielszorg binnen de gemeente van Christus (1,15).

Daarnaast is tucht, indien nodig, corrigerend, niet alleen gericht op het behoud van de zondaar (en van de gemeente), maar kan het ook betrekking hebben op de zuiverheid van de leer, dus ter voorkoming van dwaling en valse leer.

3. Negatieve associaties

Dat mensen liever niet met tucht te maken hebben, is in zekere zin wel begrijpelijk want men denkt bij het woord tucht misschien aan bijvoorbeeld tuchtscholen. Daarbij komt nog dat als men in het woordenboek (2) opzoekt wat tuchtigen betekent, men dan leest: afranselen, afstraffen, disciplineren, geselen, kastijden, ranselen, slaan, straffen. Dat komt allesbehalve prettig over.

Ook bepaalde gedeelten van de Bijbel geven een negatief beeld. Enkele teksten als voorbeeld: “Als jullie Mij dan nog niet willen gehoorzamen, zal Ik de straf voor jullie zonden zevenmaal zo zwaar maken” (Lev. 26:18 - NBV), “dan zal de HERE u en uw nageslacht ongemeen zwaar tuchtigen met felle, aanhoudende slagen en boze, aanhoudende ziekten” (Deut. 28:59), “Ik zal hem tot een vader zijn, en hij zal Mij tot een zoon zijn. Wanneer hij ongerechtigheid bedrijft, zal Ik hem tuchtigen met een roede der mensen en met slagen der mensenkinderen” (2 Sam. 7:14) en “Welnu, mijn vader (Salomo) heeft u een zwaar juk opgelegd, maar ik (Recha-beam) zal uw juk nog verzwaren; mijn vader heeft u met zwepen getuchtigd, maar ik zal u tuchtigen met gesels” (1 Kon.12:11).

Wettische autoritaire leiders

Er zijn nog andere redenen om moeite te hebben met (kerkelijke) tucht. In het verleden zijn grote fouten gemaakt bij het soms willekeurig (zowel qua onderwerp als persoon) en/of wettisch toepassen van tucht. En dat soms door zeer autoritaire leiders die zelden of nooit kunnen toegeven dat ze zelf ook fouten kunnen maken of ongelijk hebben.

Er zijn schrijnende voorbeelden te noemen, waarbij sommige gelovigen door het verkeerd toepassen van tucht zelfs in een geloofscrisis kwamen.

Tucht als machtsmiddel?

Ook is er vaak een verkeerde beeldvorming ontstaan. Veel gemeenteleden zien tucht niet als een middel om mensen bij de kerk te houden, maar denken bij tucht aan ouderlingen die langskomen om je te vermanen en je onder druk te zetten, te manipuleren, je af te houden van het avondmaal (10), of aan het toepassen van een machtsmiddel.

Postmodern denken

Daarom is het wel enigszins begrijpelijk dat tucht onder invloed van de tijdgeest (postmodernisme) wordt afgedaan als bemoeizucht (1). Want men vindt dat ieder maar voor zichzelf moet uitmaken wat goed of fout is, dus mogen we elkaar niet de maat nemen of elkaar corrigeren.

Dit is een gevaarlijke ontwikkeling, want niemand is erbij gebaat dat we over de bol blijven aaien en zoete broodjes bakken (11). Zonde onder ‘de mantel der liefde’ verbergen, gaat stinken. Wat in Mattheüs 18 (zie par. 8) geschreven is, komt zo onder druk te staan. Men kijkt liever de andere kant op, want men is soms bang om iemand ergens op aan te spreken.

4. Wat zegt de Bijbel over het doel van tucht?

De gemeente van Jezus Christus heeft zijn bestaansrecht te danken aan een heilig, genadig en barmhartig God. De tucht is niet los te zien van die heilige

God die wij als gemeente mogen dienen (1 Petr.1:15-16) (15). Christus wil dat de kerkelijke tucht in Zijn gemeente wordt toegepast, zodat men kan delen in Zijn heiligheid, want wanneer kerkelijke tucht de gemeente verlaat, verdwijnt ook de heiligheid (12). Het gaat om de eer van Christus (Ef. 5:27).

De Bijbel draagt ons op om, indien nodig, in de gemeente tucht toe te passen. Dat kan gaan over ernstige openlijke zonden (moreel aspect) en/of over het verkondigen van valse leringen (leerstellig aspect), zaken die niet getolereerd mogen worden

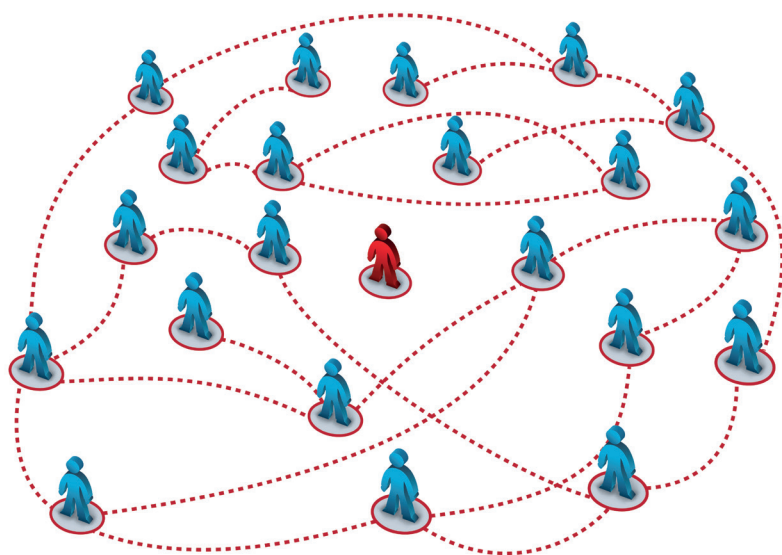

(8). Het is een verantwoordelijkheid die in beginsel de gehele gemeente van Jezus Christus heeft gekregen. Bij het wandelen in de waarheid zijn gemeenteleden aan elkaar gegeven om elkaar de juiste weg te wijzen en, zo nodig, terug te brengen en weer op weg te helpen en verder te begeleiden. Maar met name is het de gemeenteleiding die moet waken over de reinheid van de gemeente (4,15).

Uit midden wegdoen

Een voorbeeld van een openlijke zonde vinden we in 1 Kor. 5: 1-13 waar het gaat om een geval van hoererij, waarbij iemand leefde met de vrouw van zijn vader.

Paulus beveelt om de kwaaddoener uit hun midden weg te doen (vers 13). In 2 Thess. 3: 11-15 gaat het over iemand die niet wil werken en op kosten van anderen wil leven. Zij worden aangemaand om hun brood door werken te blijven verdienen.

Waarom tucht?

Wie zondigt tegen natuurwetten, zal nadelige gevolgen ondervinden. Zo is het ook met zonde tegen Gods geboden. Het doel van tucht is om zonde in het licht te brengen en om degene die zondigt of ongezeglijk is, tot inkeer en tot herstel te brengen zodat er weer een gezonde, heilige gemeenschap met God en met andere gelovigen ontstaat (Matt. 18:15; Gal. 6:1; Hebr. 12:6-13; Jak. 5:19,20).

Tucht is zorgplicht

Tucht is dus geen bemoeizucht, maar het is onze zorgplicht om naar elkaar om te zien, elkaar te waarschuwen teneinde de ander te behouden en op het goede spoor te brengen (15). Want als we God gehoorzamen, worden we gezegend. Dus

christelijke tucht is niet bedoeld om af te stoten, maar om aan te trekken, iemand terug te brengen en erbij te betrekken. En dat dus niet in de vorm van een machtsmiddel, maar als redmiddel en heilzame correctie (1).

Gevolgen van gebrek aan opvoeding

Hoe belangrijk en noodzakelijk kerkelijke tucht is, zien we uit het voorbeeld van het gedrag van een jongetje dat niet consequent opgevoed wordt en steeds maar kan doen wat hij wil. Dat kind wordt verwend en vervelend.

Daaruit blijkt wellicht een goedbedoelde, maar geen gezonde ouderliefde omdat het de toekomst van het kind schaadt. Kerkelijke tucht is bedoeld vanuit liefde, tot ons welzijn, ook al is het niet altijd gemakkelijk of plezierig. Bovendien is het iets dat God het ons opdraagt (16).

Een ander doel van tucht is om de gemeente zuiver en rein (1 Tim. 5:22) te

ervan weerhoudt om te zondigen (1 Tim. 5:20; Hebr. 12:15) (8).

Als de zonde van iemand zo'n negatieve invloed heeft op het zedelijke leven van andere christenen in een gemeente, dan zal men afstand moeten nemen, of is men zelfs genoodzaakt de persoon uit de gemeente te zetten (1 Kor. 5:11) (zie par. 8).

Verantwoording ambtsdragers

Ambtsdragers hebben als herders de verantwoordelijkheid om op die manier voor de kudde te zorgen. "Je kunt niet een wolf toelaten bij de kudde onder het mom van 'iedereen is welkom', en dan toezien hoe de wolf een voor een alle schaapjes opeet. Sommigen gemeenten gaan kapot omdat er geen lef is om op te treden tegen kwalijke praktijken" (13).

Ook al gaan we er in dit artikel niet op in, we willen nog wijzen op een ander punt, namelijk evt. conflicten tussen gemeenteleden onderling (wel of niet recht zoeken bij iemand buiten de gemeente).

5. Tucht betreffende dwaalleringen

Niet alleen moet worden opgetreden tegen openlijke zonden, maar ook tegen dwalingen en tegen hen die een valse leer in de gemeente willen uitdragen. In 2 Petr. 2:1 lezen we: "...en ook zullen er ook onder u dwaalleraars verschijnen. Ze zullen met verderfelijke ketterijen komen en zelfs de meester die hen heeft vrijgekocht, verloochenen". Zie ook bijv. Gal. 2:4 en 1 Tim. 1:3.

Verderfelijke ketterijen

Bij een verderfelijke ketterij gaat het om een dwaling over de kern van het evangelie of over voor het geloof fundamentele zaken. Een gemeentelid mag geen aanhanger ervan zijn.

Er zijn echter ook andere dwalingen waar leertucht en in het uiterste geval evt. afscheiding moet worden toegepast. Dat zijn leringen, alhoewel minder ernstig, die het geestelijk leven van de gemeenteleden ernstig (kunnen) ondermijnen. Of leringen die, alhoewel minder ernstig, de vrede in de gemeente op ernstige wijze zullen verstoren. Ook moet daartegen opgetreden worden.

Als het over dwaling op niet-fundamentele zaken gaat, dan kan het getolereerd worden dat iemand een afwijkende mening heeft. Wat echter niet getolereerd kan worden is, dat die afwijkende mening binnen de gemeente wordt uitgedragen (9).

houden, want Jezus neemt de zuiverheid van Zijn lichaam zeer serieus. Er moet een scherpe lijn tussen de gemeente en de wereld gehandhaafd blijven (1 Joh. 2:15-17). En bovendien is er tucht om andere gemeenteleden te beschermen omdat zonde helaas aanstekelijk werkt.

Ongehuwd samenwonen?

Immers "één rotte appel in de mand, maakt al het gave fruit te schand". Zonde heeft helaas besmettingskracht. Een voorbeeld. Wanneer de gemeente ongehuwd samenwonen tolereert en men er niet tegen optreedt, zal dit op den duur een gewoonte kunnen worden in de gemeente, net als in de wereld om ons heen.

Maar optreden tegen zonden leidt tot ... een gezond ontzag voor God, dat ons

Gezonde leer

Niet alleen moet men, door de gehele Bijbel aan het woord te laten, ervoor waken dat dwaalleringen zich voordoen, ook moet men ervoor oppassen dat een teveel invoelende en mensgerichte prediking niet de overhand krijgt waarin het er vaak alleen maar over gaat welk voordeel wij eruit kunnen halen. En waarin de gezonde leer met aandacht voor discipline en de passie, de ijver en de eerbied voor Gods naam soms ontbreken. Veel predikers durven vaak geen normatieve uitspraken meer te doen, omdat de angst bestaat wettisch of moralistisch over te komen, en het spreken over zonde wordt vaak vermeden omdat het slecht zou zijn voor het zelfbeeld van de gelovigen en hun functioneren.

Verdeelde kerk

Het profetische woord wat scherp, confronterend en rechtlijnig kan zijn, wordt dan niet meer gesproken en dit willen mensen vaak ook niet meer horen (11,13,15).

Helaas zijn er als gevolg van verschillen in visie over Gods Woord denominaties ontstaan, en bestaan er binnen denominaties verschillende, zelfs tegengestelde opvattingen, en komen binnen gemeenten scheuringen voor. In een verdeelde kerk is een serieuze en consistente uitoefening van bijbelse tucht niet mogelijk. Intussen wordt daardoor de zwakte en onmondigheid van de kerk op een schrijnende wijze zichtbaar.

Om een voorbeeld te noemen: de meerderheid van de leden van de synode van de PKN verbiedt het om tucht uit te oefenen over gemeenteleden met een homoseksuele levensstijl, terwijl de Bijbel zich zo duidelijk hiertegen uitspreekt (14). Opgemerkt moet worden dat God(s Woord) niet tegen homo's is, maar hen juist wil helpen, net zoals God élk mens wil helpen die in nood is.

Liefde zonder grenzen?

De opvatting dat God het kwaad niet straft omdat Hij liefde is, klinkt als muziek in de oren van weerspannige mensen. Maar men vergeet dan dat God ook heilig is en Zich aan Zijn wetmatigheden houdt en moet houden. Als God het kwaad niet zou straffen, zou Hij Zelf slecht en corrupt zijn. Men denkt soms dat verdraagzaamheid ten opzichte van de zonde liefde is. Nee, integendeel, verdraagzaamheid ten opzichte van de zonde is helemaal geen liefde.

De vrucht van tucht

Juist vanuit liefde is er tucht, omdat een goed toegepaste tucht leidt tot heil, en een heerlijke vrucht van o.a. genezing, vrede en blijdschap voortbrengt. Als er in een gemeente geen gezonde tucht is, wordt de gemeente wereldgelijkvormig, krachteloos, en heeft zij geen gezag meer (6). En dat terwijl Jezus de gemeente stralend, zonder vlek of rimpel, heilig en onbesmet voor Zich wil zien (Ef. 5:27).

6. Wat zijn belemmeringen om tucht toe te passen in de gemeente?

a. Bij de gemeenteleden

We zien binnen gemeenten een ontwikkeling waarbij er niet meer gesproken wordt over zonde, maar alleen over gebrokenheid, pijn en verdriet. Het woord 'zonde' wordt vaak angstvallig vermeden, want dat wordt als te negatief of te confronterend opgevat, met als gevolg dat er dan veelal ook niet meer sprake van tucht is (15).

De tijdgeest

We leven in een tijd waarin voor veel mensen alles relatief is: niets is met zekerheid te zeggen, er is geen absolute waarheid (postmodernisme). Ook wordt de tijdgeest gekenmerkt door subjectivisme: "Wat waar is voor jou, is waar voor mij, en wat waar is voor mij, is waar voor mij. Wie ben jij om tegen mij te zeggen dat ik er naast zit in mijn denken?" (13). Men mag elkaar niet meer over bepaalde onderwerpen aanspreken, want dan krijg je vaak te horen: "Waar bemoeit die ander zich mee?"

Ieder voor zich?

Ook hoort men vaak: "Je moet ieder in zijn waarde laten", maar dat wil eigenlijk zeggen: "Wat ik doe, daar heb jij niets mee te maken, en wat jij doet, daar heb ik niets mee te maken zolang ik geen last van je heb". Men wil dus zelf niet over normen worden aangesproken, maar

men roept alleen om waarden en normen wanneer men zelf overlast ervaart (4). Vanuit een typisch postmoderne levenshouding vindt men dat ieder maar voor zichzelf moet weten wat goed en fout is (10).

De liefde bedekt niet altijd

Soms hoort men dat tucht in een gemeente liefdeloos zou zijn, want in de christelijke gemeente staan toch waarden als liefde, aanvaarding en vergeving bovenaan? Hoe kan je dan nog praten over 'iemand onder tucht zetten'? We willen liever zo veel mogelijk onder de mantel der liefde bedekken. Om de lieve vrede wil worden kwesties maar liever niet aangepakt (13).

Wetteloosheid is gevaarlijk

Een bijbelse mening of correctie wordt vaak weggewimpeld met de opmerking dat je wettisch bent. Maar bedacht moet worden dat ook het tegenovergestelde, namelijk wetteloosheid, zeer gevaarlijk is. Soms wordt zelfs beweerd dat aandacht voor tucht de gemeente wereldvreemd maakt en het christelijk getuigenis bemoeilijkt. Maar dat is volstrekt onzin, want juist wereldgelijkvormigheid maakt het getuigenis krachteloos en de kerk ongeloofwaardig. Hans Frinsel (zendeling die vroeger in De Oogst schreef) vraagt

zich af of de gemeente dan nog wel het medicijn is voor een zieke wereld, of dat zij zich zo heeft laten besmetten door de wereldgeest dat de gemeente niet meer van de patiënt te onderscheiden is (4). Het Woord zegt: "Heb de wereld niet lief want die gaat voorbij" (1 Joh. 2: 15 t/m 17).

Geen vrijheid naar het 'vlees'

Het is moeilijk om gemeenteleden aan te spreken op levensstijl, kleding, blote navels, piercings, etc.. Wat is zonde en wat niet? Zelfs een poging om het bespreekbaar te maken, wordt al snel gezien als een aanslag op de vrijheid. Er is vaak geen sprake meer van een nederige en gezeglijke houding maar van een gebrek aan bereidheid de eigen levensstijl te onderwerpen aan de basisprincipes van Gods Woord. In Christus zijn wij wel vrij, maar niet om die vrijheid te gebruiken als aanleiding voor het vlees (Gal. 5:13) of als excuus om vanwege egoïstische begeerten ons te kunnen onttrekken aan het gezag van Gods Woord.

Geboden gehoorzamen

Als we niet doen wat Gods Woord zegt door Gods geboden te negeren, dan zijn we leugenaars (1 Joh. 2:4) (4). Onze cultuur is wars van hiërarchische structuren

geworden. Dat is de kerkmuren niet voorbijgegaan, vandaar dat ook tucht in de gemeente uit de gratie is. Want in de tucht word je aangesproken vanuit een bepaalde gezagsstructuur (15).

Samenvattend kunnen we opmerken dat moderne mensen en ook christenen weerspanning en ongezeglijk zijn geworden. Er is vaak meer liefde voor genot dan voor het Woord van God. Uiteindelijk is de vraag waarom er verzet is tegen tucht. Dat komt, en dat is de kern, omdat de boze ons weerspanning wil maken opdat wij niet tot ons doel (kunnen) komen.

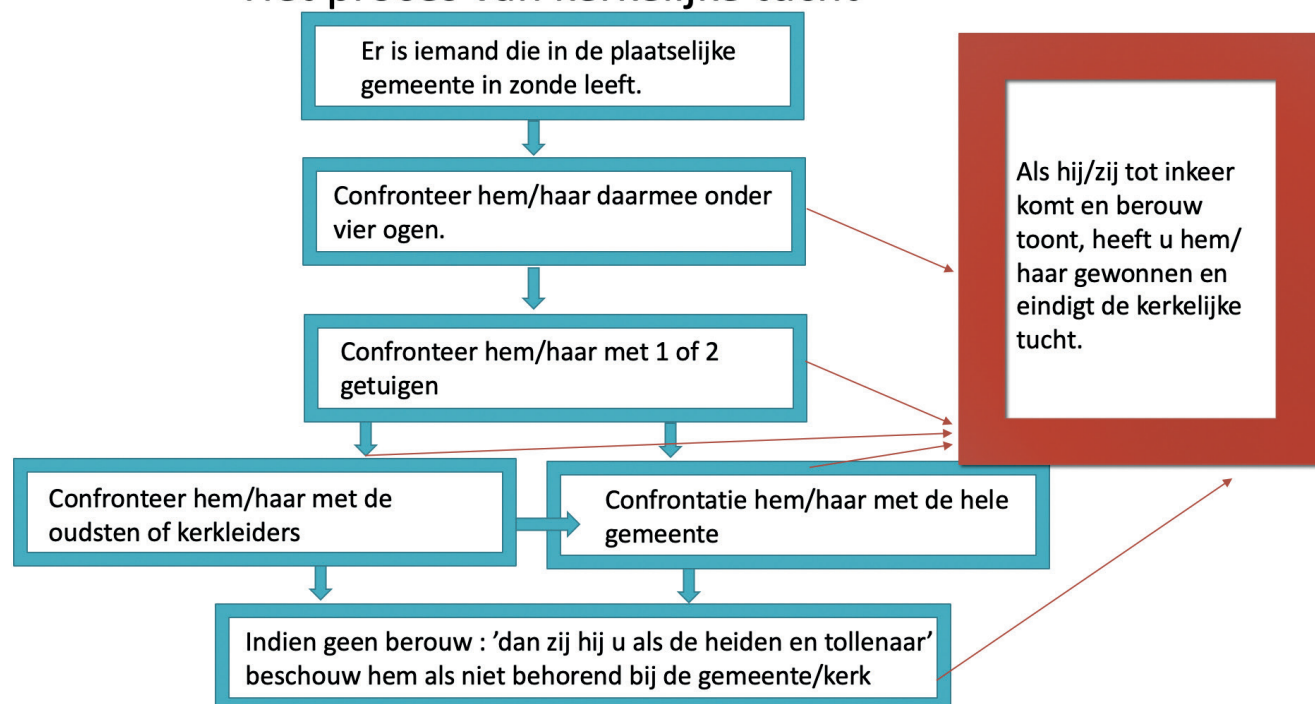
b. Bij de gemeenteleiding

Om verschillende redenen kan er angst en verlegenheid zijn om tucht toe te passen. Allereerst praten we niet graag over zonden, vooral niet over de specifieke zonden van onze bekenden (3). Je wordt niet populair als je tuchtmaatregelen neemt, want alles in onze cultuur verzet zich tegen elk idee van correctie of uitsluiting omdat het als intolerant wordt gezien.

Het aanwezig zijn van het postmoderne levensgevoel dat ook van gelovigen bezit heeft genomen, kan verlamdend werken waardoor er bij de gemeenteleiding een

Het proces van kerkelijke tucht

bepaald gevoel van onmacht kan bestaan. Bovendien is sprake van schuivende panelen binnen de christelijke ethiek. Wat is nog tuchtwaardig? Neem weer het voorbeeld van seks vóór het huwelijk en ongehuwd samenwonen. In lang niet meer alle gemeenten is dat nog een onderwerp van tuchtwaardigheid. Dat lag in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw wel anders (7).

Werk tucht polariserend?

Het is ook mogelijk dat men bang is dat tucht polariserend werkt. Binnen de gemeente leeft vaak de gedachte dat alles samenbindend moet zijn. Alle zeilen moeten bijgezet worden om te voorkomen dat gemeenteleden weglopen. En er kan angst zijn dat iemand die op zijn gedrag wordt aangesproken, het een ongepaste inmen-

ging in zijn privéleven vindt, en daarom de kerk verlaat, ofwel naar een andere gemeente of 'de wereld in'. Overigens was Jezus daar niet bang voor! Hij zei: "Wilt ook u niet weggaan?" (Joh. 6:67). Wel moet worden opgemerkt dat een vertrek op zich niet altijd een uitvlucht is, maar een noodstap kan zijn. Het kan te maken hebben met goede motieven, bijv. als je niet mag laten dopen door onderdompeling, dan kan je naar een andere gemeente gaan waar dat wél gebeurt.

Recht tegenover de Heer?

Een geheel ander punt is de vraag of een oudste zich wel in staat voelt of weet om tucht uit te oefenen: "Sta ik zelf wel recht genoeg voor de Heer?" Men kan zich onbekwaam voelen. Vaak is er verlegenheid door eigen onzekerheid over wat wel

of niet fout is. Bovendien kan er binnen een oudstenraad verschil van mening bestaan waardoor besluiteloosheid optreedt. Daarom is het zo nodig dat oudsten één van geest zijn. Er is veel gebed, fijngevoeligheid en geestelijk onderscheidingsvermogen nodig om te weten waar het op aankomt, bijvoorbeeld onderscheid maken tussen zonde als activiteit en zonde/ gebrokenheid als gevolg van vroegere zonden of van het voorgeslacht.

Zelfverloochening

En ook is er vaak zelfverloochening voor nodig om tucht toe te passen, want je moet soms tegen het eigen gevoel in gaan. En als er al opgetreden wordt, zal er vaak op emotionele gronden kritiek worden uitgeoefend door degenen die toekijken (8). Maar ook al faalt de kerkelijke tucht soms, uiteindelijk gaat het om de vraag of iemand bereid is zich te laten tuchtigen, corrigeren en leiden door de Heilige Geest.

Bedacht moet worden dat de gemeente de goddelijk opdracht heeft om een pijler en fundament der waarheid te zijn (1 Tim. 3:15). En dat juist in een wereld waarin men het gevoel voor waarachtigheid meer en meer verliest. Daarom behoort ieder die ervoor gekozen heeft om lid van een gemeente te zijn, de waarheid lief te hebben en te breken met leugen, bedrog en huichelarij. Dus ook afrekenen met dub-

belleven, onwaarachtigheid, geldzucht, verslavingen, enz.. Dat geldt voor ieder, dus zeer zeker ook voor de leidinggevend. Bijbelse tucht in een gemeente is immers alleen daar mogelijk waar de leidinggevend zelf zich aan de Heer en heilig(makend)e tucht onderwerpen.

7. Praktijk. Waarvoor oppassen?

De tuchtuitoefening is vaak als het betreden van een emotioneel mijnenveld. Toch moet het gebeuren en kan het gebeuren, steunend op de leiding van Gods Geest en in gehoorzaamheid aan Gods Woord (8). God kent het menselijk hart. Hij weet van de aarzeling om op dit gebied te doen wat gedaan moet worden, vandaar dat in de Bijbel zulke duidelijke taal wordt gebruikt, zodat we er niet onderuit kunnen.

Gevolgen gebrek aan tucht

Er moet een middenweg gevonden worden tussen twee uitersten. Aan de ene kant: helemaal niet optreden. God verwijt de gemeente van Thyatira dat ze niet optrad tegen Izebel, een valse profetes (Openb. 2:20). De houding van Eli tegenover zijn zonen is ook een illustratie van slap gedrag. Hij sprak hen er wel op aan, hij waarschuwde hen, maar toen ze niet luisterden, deed hij er verder niets tegen (1 Sam. 2-4) (6). Bedacht moet worden dat een slappe houding niet gezegend kan worden.

Tucht in de juiste gezindheid

Het andere uiterste is hardheid. Ook dat mag niet gebeuren. Dat zal ook niet gebeuren als de uitoefening van de tucht

plaats vindt in een goede gezindheid. Echter moet wel bedacht worden dat je tegenover christenen, die openlijk in zonde leven en die dat weten, en zich ondanks dat niet wensen te bekeren, wel strenger mag en moet zijn dan tegenover ongelovigen.

Paulus zegt: "Wat ik bedoel is dit: u mag niet omgaan met iemand die zichzelf een broeder of zuster noemt, maar in feite een ontuchtpleger is, een geldwolf, afgodendienaar, lasteraar, dronkaard of uitbuiters. Met zo iemand mag u beslist niet eten" (1 Kor. 5:11) (8).

8. Uiterste vorm van tucht

Als leden van een gemeente zijn wij medeverantwoordelijk voor elkaar en mogen/moeten wij in liefde naar elkaar omzien. Immers we mogen niet zeggen: "Ben ik mijn broeders hoeder"? Zie ook Gal. 6:1, Hebr. 3:12,13 en 1 Joh. 5:16. Maar toch is de uitoefening van de tucht in de eerste plaats een taak voor de oudsten/ouderlingen omdat zij toezicht uitoefenen op de gemeente. Zij moeten ingrijpen bij ernstige zonde of valse leer in de gemeente.

Uitzetting als uiterste tucht

In sommige situaties waarbij tucht nodig is, kan het helaas zelfs zover komen, dat moet worden besloten iemand uit de gemeente te zetten. Maar om te voorkomen dat het slechts op grond van bijvoorbeeld geruchten geschiedt (8) en om de broeder/zuster de kans te geven

zich van zijn/haar zonde te bekeren, moet grote zorgvuldigheid betracht worden. In Matt. 18:15-17 worden bij de uitvoering van deze tucht vier stappen beschreven. Opgemerkt kan worden dat de eerste drie stappen erop gericht zijn de persoon d.m.v. correctie binnen de gemeenschap te behouden (vandaar dat tucht ook ingebed moet zijn in de pastorale zorg).

Procedure

Allereerst een confronterende ontmoeting onder vier ogen (vers 15), en als dat niet helpt vervolgens een ontmoeting met een of twee anderen (getuigen, bijvoorbeeld oudsten) erbij (vers 16) en dan nog een ontmoeting met de gehele gemeente (vers 17a), dus dan is er betrokkenheid van de lokale gemeente. Als de broeder of zuster nog steeds niet tot inkeer komt, dan moet de oudstenraad een beslissing nemen, en "dan zij hij u als de heiden en de tollenaar" wat betekent dat hij of zij net zo is als iemand die niet tot de gemeente behoort (vers 17b).

In wezen plaatsen zondaars zichzelf buiten de gemeente. Dit betekent niet dat zij verloren zijn, of dat de gemeente zich niet meer om hen hoeft te bekommeren, maar dat de gemeente moet blijven proberen hen (net zoals ieder ander) te winnen voor Christus.

9. Motieven

Het doel van alle vermaning is liefde uit een rein hart, uit een goed geweten en een ongeveinsd geloof (1 Tim. 1:5).

De enige juiste motivatie voor tucht is liefde (dus niet boosheid of ergernis), in gehoorzaamheid aan God en tot eer van God (16). “De Heer tuchtigt degene van wie hij houdt” (Hebr. 12:6). Als we proberen elkaar op te bouwen tot volwassen gelovigen (Hebr. 10:24), dan moeten we het voorbeeld volgen van onze Heer Jezus Christus. En elkaar inspireren en bemoedigen.

Goede communicatie

Tucht begint met het gesprek. Een pastorale houding is belangrijk: luisteren, informeren, confronteren, reacties toetsen, aansporen en zo nodig vermanen. Daar is vaak moed voor nodig. Overigens moet men bij het woord ‘vermanen’ niet denken aan iemand ‘op zijn kop geven’, maar iemand ernstig erop wijzen te stoppen met iets wat hem of haar schade toebrengt.

Het aanspreken van de ander moet niet belerend, hoogmoedig of veroordelend gebeuren, maar met zelfkennis (besef van eigen zwakheden en leven door genade) en zachtmoedigheid, want je zult zelf eens in verzoeking kunnen komen (Gal. 6:1). Wie denkt te staan, laat hij oppassen dat hij niet valt (1 Kor. 10:12). Dus men moet zich niet verheffen of zich beter voelen dan de broeder of zuster die men terecht wil helpen.

Maar wel met moed om liefdevol, fijnge-

voelig maar toch duidelijk te confronteren waarbij je laat merken dat je elkaar niet wil betuttelen, maar elkaar bij de Heer wilt houden. Een vraag kan zijn: “Heb je erover nagedacht dat dit of dat niet in overeenstemming kan zijn met wat Jezus Christus van je vraagt? (7,15). En uiteraard zal het gebed een belangrijke rol mogen vervullen.

10. Tot slot

Tucht hoort bij het gewone gemeentelven. Zij kan zelfs functioneren als geestelijk groeihormoon. De Britse theoloog John Stott was er zelfs van overtuigd dat de kerk door een gebrek aan tucht haar wervingskracht verliest. Hij zei ooit: “De seculiere wereld is nauwelijks onder de indruk van de kerk van vandaag. Zolang de kerk de zonde in eigen gelederen toestaat en zichzelf niet beoordeelt, zal zij nimmer de wereld voor Christus kunnen winnen” (10,11). Het falen om kerkdiscipline uit te oefenen ondermijnt de prediking, het discipelschap en de evangelisatiebediening van een kerk.

Wolven in schaapskleding

De baptistentheoloog John L. Dagg kon zich hierbij aansluiten, want hij zei: “Wanneer discipline een kerk verlaat, gaat Christus mee”. Een herder die de wolven niet kan afweren, zal spoedig merken dat zijn schapen verscheurd worden. Maar Christus wil dat zijn kerken worden getraind, geoefend en gedisciplineerd, zodat

ze zullen delen in zijn heiligheid (12).

Wat bij tucht nodig is, is dat men een goede bijbelse visie heeft. Dat is niet zo eenvoudig omdat er helaas ook onder christenen zoveel misverstand of verschil van mening bestaat. Je kan als oudsten wel tegen iemand zeggen dat iets niet mag, maar daarvan zegt de ander, dat het op een misvatting is gebaseerd. Dat moet de ander dan wel duidelijk kunnen maken.

Luister naar de Heilige Geest

Eigenlijk moet we constateren dat we als gelovigen er soms niet goed uitkomen, maar dat alleen de Heilige Geest uiteindelijk duidelijkheid kan verschaffen. Als wij zelf niet slagen in het toepassen van tucht, dan is dat helaas jammer, maar als de tucht ten onrechte door iemand wordt afgewezen, dan blijft uiteindelijk de tucht van God Zelf over. Wee hen die zich niet willen laten gezeggen.

We moeten dus elke ‘lievigheid’ die niet correspondeert met de waarheid van ons afwerpen en in Jezus Christus’ Naam durven zeggen waar het op aan komt. Immers echte liefde en genade gaan altijd samen met waarheid (Joh. 1:14,17), omdat die niet buiten elkaar kunnen. Waarachtig leven kan niet bestaan zonder gezond normbesef, want anders krijg je een evangelie waarin mensen alleen nog maar bevestigd worden in hun gedrag, ook als

dat gedrag in strijd is met de waarheid (11,15). Het zal in de eindtijd noodzakelijk zijn, geheel aan de Heer toegewijd te willen zijn. Het is alles of niets, want in de eindtijd blijven alleen zij te midden van de opkomende vloedgolf van demonie staande die geworteld zijn in Hem.

Gehoorzaamt uw voorgangers

Ten slotte: "Gehoorzaamt uw voorgangers en onderwerpt u aan hen, want zij zijn het, die waken over uw zielen, daar zij rekenschap zullen moeten afleggen. Laten zij het met vreugde kunnen doen en niet al zuchtende, want dat zou u geen nut doen" (Hebr. 13:17) en "Het aantrekkelijke van de mens is zijn welwillendheid" (Spr. 19:22a).

Drs. Piet Guijt

(november 2019)

Literatuur

1. Egbert Brink en Simon van de Lugt, Van tucht naar discipline. Nederlands Dagblad, 2 april 2015
2. Encyclo.nl – Nederlandse Encyclopedie. Bron: <https://www.encyclo.nl/begrip/tuchtigen>
3. John M. Frame, Church Discipline, Christian Research Institute, maart 2017
4. Hans Frinsel, Bijbelse tucht - dwangbuis of zegen? De Oogst, november 2003
5. Gemeentetucht is onmisbaar. De Oogst, maart 2014. Bron: <https://www.goednieuwsbediening.nl/artikelen/128-gemeentetucht-is-onmisbaar>
6. Samuel Gerber, Gemeentetucht. Uitgeverij De Stem. Ongedateerd.
7. Jan Haveman, Yme Horjus wil terug naar tucht van onderop. Onderweg, 12 november 2016. Bron: <https://www.onderwegonline.nl/8122-yme-horjus-wil-terug-naar-tucht-van-onderop>
8. Honderd Bijbelstudies. De gemeentetucht Deel I: tucht op moreel gebied. Bron: <http://www.honderdbijbelstudies.nl/lessen-over-de-gemeente/56a-de-gemeentetucht-deel-i-tucht-op-moreel-gebied/>
9. Honderd Bijbelstudies. De gemeentetucht Deel II: tucht op het gebied van de leer. Bron: <http://www.honderdbijbelstudies.nl/lessen-over-de-gemeente/56b-de-gemeentetucht-deel-ii-tucht-op-het-gebied-van-de-leer/>
10. Maurice Hoogendoorn, Tucht niet als straf maar als groeihormoon. Nederlands Dagblad, 2 april 2015
11. Yme Horjus, Tucht als groeihormoon. De Oogst, oktober 2008
12. Jonathan Leeman, 10 Things You Should Know about Church Discipline, maart 2016
13. Oscar Lohuis, Gemeentetucht is onmisbaar. De Oogst, maart 2014
14. J.P. Nap, Kerkelijke tucht, kan dat nog? (1). Bron: <https://www.digibron.nl/search/detail/ab6e630330e8eb4c89a6ad8e999d9d2c/kerkelijke-tucht-kan-dat-nog>
15. Martin Penning, Tucht, een moeilijk geval. Het Zoeklicht. Bron: https://www.zoeklicht.nl/artikelen/tucht+een+moeilijk+geval_4560
16. Wat zegt de Bijbel over kerkelijke tucht / excommunicatie? Bron: <https://www.gotquestions.org/Nederlands/kerkelijke-tucht.html>

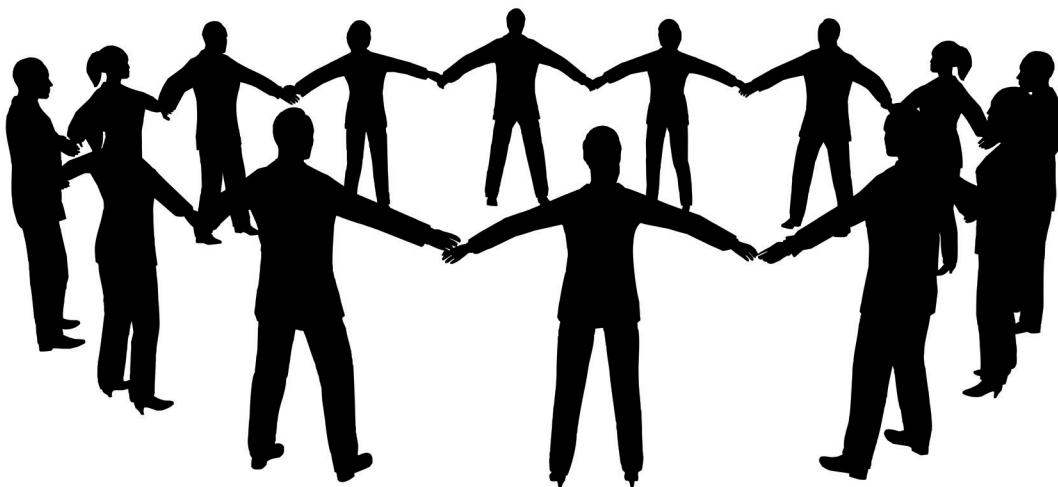

Foto: Binnentuin over God te Voorthuizen

Errare humanum est

Errare humanum est (Latijns) betekent: vergissen is menselijk. Dat betekent dat ieder mens zich steeds weer kan vergissen. Woordverkondiging, pastoraat en therapie zullen, ook als ze in de context van liefde en solidariteit staan, ook steeds eigen falen inhouden.

Anders kan al gauw de misvatting postvatten dat de raadvrager altijd de zwakke, hulpbehoevende en mislukkeling is terwijl de raadgever een onaantastbare hoge geestelijke positie heeft en een aureool van absolute onfeilbaarheid. Die misvatting kan bij de raadvrager aanwezig zijn maar jammer genoeg ook (vaak onbewust) bij de raadgever.

Niets menselijks is ook mij vreemd. Als jonge fysiotherapeut was ik ook aangesteld als oudste in een evangelische gemeente. Ik behandelde in het bejaardenhuis een mevrouw die artrose-klach-

ten had en die een vreselijk karakter had. Ze probeerde je altijd te manipuleren met haar roddels en verdachtmakingen. Iedere keer als ik weg wilde gaan, hield ze me aan de praat en probeerde ze me 'voor haar karretje te spannen' en me indirect allerlei opdrachten te geven. Ik zag erg tegen die sessies op en probeerde haar op vriendelijke wijze terecht te wijzen, maar ik ging toch steeds weer weg met een besmet gevoel.

In de gang van dit protestants-christelijk tehuis woonden nog enkele ouderen die meestal van reformatorische achtergrond waren. Hoewel ik zeker geen hekel aan hen had, voelde ik me, zo bleek later, geestelijk toch wat superieur. Ik kon vrijelijk spreken over de relatie met de Heer, gemakkelijk in het openbaar bidden en Bijbelstudie geven. Op een zekere dag ging ik weer naar die moeilijke patiënt, maar ik vergiste me en ging via de

openstaande deur per ongeluk bij haar buurvrouw naar binnen. Wat ik toen zag en hoorde, zal ik nooit vergeten. De buurvrouw, geheel gekleed in het zwart, lag op haar knieën en ik hoorde haar duidelijk hardop bidden voor die 'vreselijke' buurvrouw. Ze bad voor diens geestelijk leven en bad vol liefde een gebed dat zeker door de Heilige Geest geleid moet zijn geweest.

Zo'n gebed had ik niet gedaan!

God had me een lesje geleerd en me duidelijk gemaakt dat ik me onbewust geestelijk superieur voelde en Hij had me een inkijkje gegeven in het geheime gebedsleven van een van Zijn geliefde kinderen. Een vergissing is menselijk, de mijne was gebaseerd op een misplaatst onbewust gevoel van superioriteit en verkeerde trots.

Gerard Feller

Nieuwe website, IT vrijwilliger gezocht!

Stichting Promise staat al meer dan 35 jaar voor bijbels denken over gezondheid. Behalve via het kwartaalblad Promise Magazine proberen we ook via internet dit bijbelse denken te stimuleren. Op onze website staan 560 unieke en diepgravende artikelen die voor iedereen beschikbaar zijn.

De website is in 1999 prodeo gemaakt en is toe aan een grondige renovatie. We zoeken iemand die ons kan helpen de website vanuit een Joomla-setting over te zetten naar een WordPress georiënteerde website. Helaas kunnen we een professional niet betalen. Heeft u ervaring met een dergelijke proces en bent u bereid ons kosteloos te helpen, dan horen we heel graag van u.

Help ons met een extra gift voor een nieuwe website!

Op onze website kunt u lezen wat we ons bij deze renovatie voorstellen. Ook zijn we op zoek naar mensen die ons financieel willen steunen. De verwachte kosten met hulp van vrijwilliger(s) bedragen ongeveer **2000 euro**. Zijn er geen vrijwilligers te vinden dan zijn de totale kosten ongeveer **3500 euro**

U kunt uw gift overmaken via

rek. nr. NL10INGB0004906197 óf NL58RABO03916.83.071 t.n.v. Stichting Promise te Oudewater,
 onder vermelding van: Gift nieuwe website

Dank voor uw steun en gebeden!
Gerard Feller

Abonnement Promise Magazine 2020

We mogen weer terugkijken op 2019 als een gezegend jaar. Wij hebben weer veel positieve reacties gehad op artikelen in ons kwartaalblad Promise Magazine. We richten ons de laatste jaren op vier belangrijke thema's: geestelijke stromingen, apologetiek, pastoraat en ethiek. In het afgelopen jaar publiceerden we bijvoorbeeld artikelen over geestelijke stromingen zoals 'Uitverkiezing', 'De Talmoed', 'Onderscheid van geesten' en 'Onze Tijdgeest' en 'Ontspanning'.

Andere artikelen hadden meer een apologetisch karakter zoals 'De strijd rond homoseksualiteit', 'Vasten voor God', 'Bestaat er een digitale ziel?', 'God van liefde en geweld?' Ook kwamen er ethische onderwerpen aan de orde zoals 'Plastische chirurgie', 'De virtuele werkelijkheid' en tenslotte pastorale artikelen zoals 'grenzen in relaties' en 'de gezonde leer' 'Narcisme', 'Eeuwig leven', 'Verblijd u!' en 'Gezond leven'. In dit spoor willen we in 2020 DV ook verder gaan en u kunt ons daarin steunen!

Door de toenemende digitalisering verdwijnen er steeds meer bladen, maar wij willen voorlopig naast onze digitale versie van het blad (bladen online) zo lang mogelijk ook vasthouden aan een papieren versie. Dankzij de extra giften van enkele abonnees lukt dit steeds weer.

De abonnementsprijs voor 2020 blijft onveranderd op 25,- euro.

Hiervoor krijgt u 4 keer per jaar het Promise Magazine in de brievenbus en toegang tot de onlineversies (inmiddels 76 kwartaalbladen!) en vele E-books en brochures. Uw abonnement op Promise Magazine verloopt op 31-12-2019. U kunt het abonnement betalen op twee manieren:

1ste manier

• Overmaken van 25,- euro op rek. nr. NL10INGB0004906197 óf NL58RA-BO03916.83.071 t.n.v. Stichting Promise te Oudewater, onder vermelding van: uw adres en 'abonnement 2020'.

2e manier (deze heeft onze voorkeur!):

- Op de website <https://www.stichting-promise.nl> via menu Magazine > Inloggen/uitloggen inloggen met uw gebruikersnaam/emailadres en wachtwoord
- Na het inloggen komt u op de Profiel Pagina, en daar klikt u op het tabje 'Abonnement'
- Klik op de oranje knop 'Vernieuw nu: Jaar 2020' om uw abonnement te verlengen U kunt dan het abonnementsgeld overmaken met de hierboven genoemde bankgegevens, en zoals verder aangegeven staat, met bijvoorbeeld Ideal.

Als u zich nog niet eerder als abonnee aangemeld heeft, kunt u dat doen op de website <https://www.stichting-promise.nl> via menu Magazine > Abonneren en dan Registratie, of door een email te sturen naar info@stichting-promise.nl met de vraag naar een gebruikersnaam en wachtwoord (die u, als u dat wilt, later weer kunt veranderen)

Stichting Promise, Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater.
Veel dank voor uw steun en gebeden!
Gerard Feller

Colofon

Het blad "Promise" is een uitgave van stichting Promise en verschijnt 4 maal per jaar.

Het doel van de stichting is de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

Het toetsen van allerlei maatschappelijke en geestelijke stromingen en denkwijzen, vooral op medisch en sociaal gebied aan het Woord van God, de Bijbel.

Het publiceren via het blad "Promise" van geschriften en of Bijbelstudies met bovengenoemd doel.

De stichting is interkerkelijk en heeft als grondslag, zich daarbij alleen te laten leiden door de Bijbel, waarvan ze gelooft dat alleen dit het geïnspireerde Woord van God is en alleen onfeilbaar gezag heeft.

We geloven dat God deze wereld zo lief heeft, dat Hij zijn Zoon gegeven heeft om onze straf op de zonde te dragen, opdat wij, indien we in Hem geloven eeuwig met Hem mogen leven en ook nu dagelijks Zijn aanwezigheid mogen ervaren. Door middel van diverse activiteiten van de stichting willen we deze boodschap uitdragen

Redactie

Gerard Feller, Oudewater
drs. W.J. Pijnacker Hordijk, Delft
drs. Piet Guijt, Zoetermeer

Vormgeving Gerard Feller
Druk Boom + Verweij grafiservices, Mijdrecht

ISSN: 1383-0295

verschijnt 4 x per jaar

Abonnement 2020 25,-euro per jaargang (inclusief abonnement online)

Abonnement online 2020: € 12,- per jaargang

St.Promise

Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
Tel. 0348 - 563359

e-mail: info@stichting-promise.nl

internetpagina: www.stichting-promise.nl

IBAN ING: NL10INGB0004906197

BIC ING: INGBNL2A

IBAN Rabobank: NL58RABO03916.83.071

BIC Rabobank: RABONL2U